



Верховний
Суд

Аналіз стану здійснення правосуддя у кримінальних провадженнях та справах про адміністративні правопорушення у 2019 році

Опрацьовано статистичні дані Державної судової адміністрації України,
Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України,
Міністерства юстиції України, Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду

Статистичні показники в аналізі за 2019 рік (як і аналогічні показники за 2018 рік)
відображено без урахування статистичних даних розгляду справ і матеріалів
судами АР Крим, міста Севастополя, деякими судами Донецької та Луганської областей

З М І С Т

1. Загальні показники руху справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення у судах України. Навантаження на суддів.
2. Загальні показники розгляду справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення. Якість розгляду.
3. Розгляд матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ).
 - 3.1. Розгляд матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень місцевими загальними судами.
 - 3.2. Оперативність розгляду місцевими загальними судами кримінальних проваджень.
 - 3.3. Розгляд клопотань, скарг, заяв під час досудового розслідування та судового розгляду.
 - 3.4. Апеляційний розгляд матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень.
 - 3.5. Касаційний розгляд кримінальних проваджень, процесуальних звернень кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення.
 - 3.6. Розгляд загальними судами кримінальних проваджень про злочини, вчинені неповнолітніми чи за їх участю.
 - 3.7. Розгляд загальними судами кримінальних проваджень про злочини, вчинені організованими групами та злочинними організаціями.
 - 3.8. Склад та структура засуджених осіб. Види покарання.
4. Розгляд загальними судами справ про адміністративні правопорушення.
 - 4.1. Розгляд загальними судами справ про порушення Правил дорожнього руху.

АНАЛІЗ СТАНУ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ТА СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У 2019 РОЦІ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ РУХУ СПРАВ І МАТЕРІАЛІВ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА ТА ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СУДАХ УКРАЇНИ. НАВАНТАЖЕННЯ НА СУДДІВ

Упродовж 2019 р.¹ згідно з даними статистичних звітів Державної судової адміністрації України² (далі – ДСА) та Верховного Суду³ на розгляд до **загальних місцевих, апеляційних судів та Верховного Суду** усього **надійшло** 2 млн 356 тис. [2 млн 276 тис.]⁴ справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що порівняно з 2018 р. на 3,5 % більше; із них справ і матеріалів:

- *кримінального судочинства* – 1 млн 543 тис. [1 млн 481 тис.];
- *про адміністративні правопорушення* – 813 тис. [794 тис.].

У тому числі до **місцевих загальних судів** на розгляд **надійшло** усього 2 млн 84 тис. [1 млн 992 тис.] справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що на 4,6 % більше. Із них справ і матеріалів:

- *кримінального судочинства* – 1 млн 293 тис. [1 млн 222 тис.];
- *про адміністративні правопорушення* – 791 тис. [770 тис.].

Зокрема на розгляд **слідчих суддів** під час досудового розслідування **надійшло** 1 млн 60 тис. [983 тис.] клопотань, скарг та заяв (на 7,7 % більше), із них клопотань слідчих, прокурорів щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження – 959 тис. [889 тис.].

Показник **середньої кількості надходження справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення** у розрахунку на одного працюючого суддю **місцевого загального суду** у 2019 р. становив 734 [688], із них справ і матеріалів: кримінального судочинства – 455 [422], про адміністративні правопорушення – 279 [266].

¹Статистичні показники за 2019 р. (як і показники за 2018 р.) відображено без урахування статистичних даних розгляду справ і матеріалів місцевими судами АР Крим, м. Севастополя, деякими судами Донецької та Луганської областей.

²Статистичні звіти за формами № 1-к «Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження», № 2-к «Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку кримінального провадження», № 1-п «Звіт судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення», № 2-п «Звіт судів апеляційної інстанції щодо розгляду апеляційних скарг у справах про адміністративні правопорушення».

³Статистичні звіти за формами № 2-ВС «Звіт про здійснення правосуддя Великою Палатою Верховного Суду» та № 5-ВС «Звіт про здійснення правосуддя Касаційним кримінальним судом у складі Верховного Суду».

⁴Тут і далі у квадратних дужках наведено відповідні дані за 2018 рік.

До апеляційних загальних судів на розгляд надійшло усього 262 тис. [269 тис.] справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що на 2,5 % менше, ніж у попередньому році. Із них справ і матеріалів:

- кримінального судочинства – 241 тис. [245 тис.];
- про адміністративні правопорушення – 21 тис. [25 тис.].

Показник середньої кількості надходження справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення у розрахунку на одного працюючого суддю апеляційного загального суду у 2019 р. становив 398 [499], із них справ і матеріалів: кримінального судочинства – 365 [454], про адміністративні правопорушення – 33 [45].

до Верховного Суду усього надійшло 9,3 тис. [15,2 тис.] процесуальних звернень кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що на 39,2 % менше, із них до Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду – 9,2 тис. [15,2 тис.], Великої Палати Верховного Суду – 106 [67] процесуальних звернень кримінального судочинства.

Показник середньої кількості надходження процесуальних звернень і кримінальних проваджень у розрахунку на одного суддю Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду (далі – ККС ВС)⁵ у 2019 р. становив 286 [607].



⁵ Показник навантаження на суддів ККС ВС (тут і далі) розраховано із урахуванням середньої кількості суддів, які здійснювали правосуддя у ККС ВС у 2019 р. Правосуддя у ККС ВС упродовж 20 тижнів 2019 р. (як і протягом 2018 р.) здійснювали 25 суддів, з 21 по 52 тиждень 2019 р. – 37 суддів.

2. ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ РОЗГЛЯДУ СПРАВ І МАТЕРІАЛІВ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА ТА ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ. ЯКІСТЬ РОЗГЛЯДУ

Протягом 2019 р. **місцеві загальні суди** по першій інстанції усього **розглянули** 2 млн 57 тис. [1 млн 954 тис.] справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що на 5,3 % більше порівняно з попереднім роком. У тому числі справ і матеріалів:

- *кримінального судочинства* – 1 млн 275 тис. [1 млн 196 тис.];
- *про адміністративні правопорушення* – 782 тис. [758 тис.].

Зокрема **слідчі судді** усього **розглянули** 1 млн 57 тис. [977 тис.] клопотань, скарг та заяв (на 8,3 % більше), із них повернули слідчим, прокурорам та іншим особам – 43 тис. [34 тис.]. У тому числі розглянуто клопотань слідчих, прокурорів щодо *застосування заходів забезпечення кримінального провадження* – 958 тис. [885 тис.].

Апеляційні загальні суди за апеляціями та апеляційними скаргами **розглянули** 261 тис. [255 тис.] справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що на 2,4 % більше. Із них справ і матеріалів:

- *кримінального судочинства* – 240 тис. [233 тис.];
- *про адміністративні правопорушення* – 21 тис. [22 тис.].

Верховний Суд усього **розглянув** 9,6 тис. [9,2 тис.] процесуальних звернень кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що на 4,8 % більше. У тому числі *ККС ВС* – 9,6 тис. [9,1 тис.], *Велика Палата Верховного Суду* – 90 [62].



У 2019 р. зменшилася на 1,5 % кількість осіб, стосовно яких **в апеляційному порядку скасовано і змінено вироки місцевих загальних судів**, – 7,4 тис. [7,5 тис.]; проте частка цих осіб дещо збільшилась і становила 8,8 % [8,4 %] від кількості осіб, щодо яких ухвалено вироки місцевими загальними судами.

У **касаційному порядку скасовано і змінено судові рішення у кримінальних провадженнях (справах)** стосовно 1,8 тис. [1,5 тис.] осіб (більше на 25,2 %). Із них скасовано і змінено у касаційному порядку вироки місцевих та апеляційних загальних судів стосовно 838 [629] осіб, або 1 % [0,7 %] від кількості тих, щодо яких ухвалено вироки загальними судами; у тому числі *скасовано вироки* стосовно 532 [414] осіб, *змінено* – щодо 306 [215] осіб.

На 0,8 % зменшилася кількість осіб, щодо яких **в апеляційному порядку скасовано та змінено постанови, винесені місцевими загальними судами у справах про адміністративні правопорушення**, – 6,5 тис. [6,5 тис.]. Їх частка від загальної кількості осіб, стосовно яких місцевими загальними судами винесено постанови у справах про адміністративні правопорушення, залишилася на рівні попереднього року – 1 % [1 %]. У тому числі *скасовано* постанови щодо 5,6 тис. [5,7 тис.] осіб, *змінено* постанови стосовно 820 [850] осіб.

Упродовж 2019 р. спостерігається зменшення відсотку оскаржених судових рішень як в апеляційному, так і касаційному порядку. В **апеляційному порядку** оскаржено 17,3 % [24,7 %] вироків у кримінальних провадженнях (справах), ухвалених місцевими загальними судами. У **касаційному порядку** цей відсоток становив 8,7 % [15,7 %].

У справах про адміністративні правопорушення в **апеляційному порядку** оскаржено 3,2 % [3,9 %] постанов від загальної кількості винесених місцевими загальними судами протягом минулого року.

За статистичними даними ДСА у 2019 р. збільшився відсоток справ і матеріалів *кримінального судочинства*, загальний термін проходження яких у місцевих загальних судах тривав понад 1 рік, – 24,9 % [18,1 %]; *про адміністративні правопорушення* – 5,3 % [2,4 %]. В апеляційних загальних судах цей показник становив: справи і матеріали *кримінального судочинства* – 15,8 % [12,4 %]; *про адміністративні правопорушення* – 2,5 % [3,6 %].

3. РОЗГЛЯД МАТЕРІАЛІВ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА ТА КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ (СПРАВ)

3.1. Розгляд матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ) місцевими загальними судами

У 2019 р. згідно зі статистичними даними ДСА⁶ на розгляді місцевих загальних судів по першій інстанції усього **перебувало** 1 млн 410 тис. [1 млн 319 тис.] матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ), що на 6,9 % більше, ніж у 2018 р.

Із них у провадженні перебувало:

- кримінальних проваджень (справ), що надійшли до суду з обвинувальним актом, – 201 тис. [191 тис.], що на 5 % більше;
- проваджень з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності (за справами без обвинувальних актів) – 3,5 тис. [3,6 тис.], що на 2,5 % менше;
- проваджень з клопотанням про застосування примусових заходів виховного характеру щодо неповнолітніх – 459 [476];
- проваджень з клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру – 1,5 тис. [1,3 тис.], що на 11,1 % більше;
- клопотань, подань слідчих органів – 976 тис. [904 тис.], що на 8 % більше;
- скарг на дії слідчих органів – 108 тис. [100 тис.], що більше на 7,9 %;
- заяв про відвід суддів – 18 тис. [17 тис.], що на 7,5 % більше;
- подань, клопотань у порядку виконання судових рішень – 99 тис. [99 тис.];
- матеріалів про надання міжнародної правової допомоги – 1,6 тис. [1,6 тис.];
- справ про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами – 2,2 тис. [1,5 тис.], що більше на 42 %;
- справ про відновлення втрачених матеріалів – 42 [69].

Місцеві загальні суди **закінчили провадження** у 1 млн 275 тис. [1 млн 196 тис.] матеріалах та провадженнях (справах), або 90,4 % [90,7 %] від тих, що перебували на розгляді протягом року. У тому числі закінчено провадження у 105 тис. [108 тис.] кримінальних провадженнях (справах); їх частка від загальної кількості тих, що перебували на розгляді, також зменшилась і становила 52,1 % [56,4 %].

Із прийняттям судового рішення місцеві загальні суди розглянули 1 млн 202 тис. [1 млн 132 тис.] матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ), що на 6,2 % більше порівняно з попереднім роком, або 94,3 % [94,6 %] від кількості тих, провадження в яких закінчено.

⁶ Статистичний звіт ДСА форми № 1-к «Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження».

Обвинувальний або виправдувальний вирок місцеві загальні суди ухвалили майже у 80 тис. [83 тис.] кримінальних проваджень (справах), що на 3,8 % менше, ніж у 2018 р., або 76,1 % [76,7 %] від кількості тих справ, провадження в яких закінчено. Виправдувальні вироки ухвалено стосовно 987 [897] осіб, що на 10 % більше; їх частка від кількості всіх осіб, щодо яких ухвалено вироки, становила 1,2 % [1,1 %]. У тому числі у справах публічного обвинувачення виправдувальні вироки ухвалено стосовно 977 [886] осіб.

Із закриттям кримінального провадження місцеві загальні суди розглянули 20,7 тис. [20,5 тис.] кримінальних проваджень (справ); їх частка від кількості тих справ, провадження в яких закінчено, становила 19,8 % [19 %].

За нововиявленими обставинами у провадженні місцевих загальних судів перебувало 2,2 тис. [1,5 тис.] кримінальних проваджень (справ), що на 42 % більше, ніж у попередньому році. Закінчено провадження у 1,8 тис. [1,2 тис.] кримінальних проваджень (справах), із них: заяву задоволено із скасуванням вироку й ухваленням нового вироку – у 17 [24] справах; задоволено заяву із скасуванням ухвали і постановленням нової ухвали – у 75 [87] справах; заяву залишено без задоволення – у 335 [358] справах.

Станом на 31 грудня 2019 р. місцеві загальні суди **не розглянули** 135 тис. матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ), або 9,6 % [9,3 %] від загальної кількості тих, що перебували на розгляді протягом 2019 р.; із них кримінальних проваджень (справ) – 96 тис., або 47,9 % [43,6 %].

У структурі кримінальних проваджень (справ), які були розглянуті місцевими загальними судами з ухваленням вироку, найбільшу частку, як і в попередньому році, становили справи про вчинення злочинів проти власності (статті 185–198 Кримінального кодексу України (далі – КК)) – 52,9 % [53,1 %] від усіх розглянутих місцевими загальними судами справ із ухваленням вироку, або 42 тис. [43,9 тис.] таких справ;

– справи про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (статті 305–320 КК) – 13,9 % [14 %], або 11,1 тис. [11,5 тис.];

– справи про злочини проти життя та здоров'я особи (статті 115–145 КК) – 8,9 % [8,2 %], або 7,1 тис. [6,8 тис.];

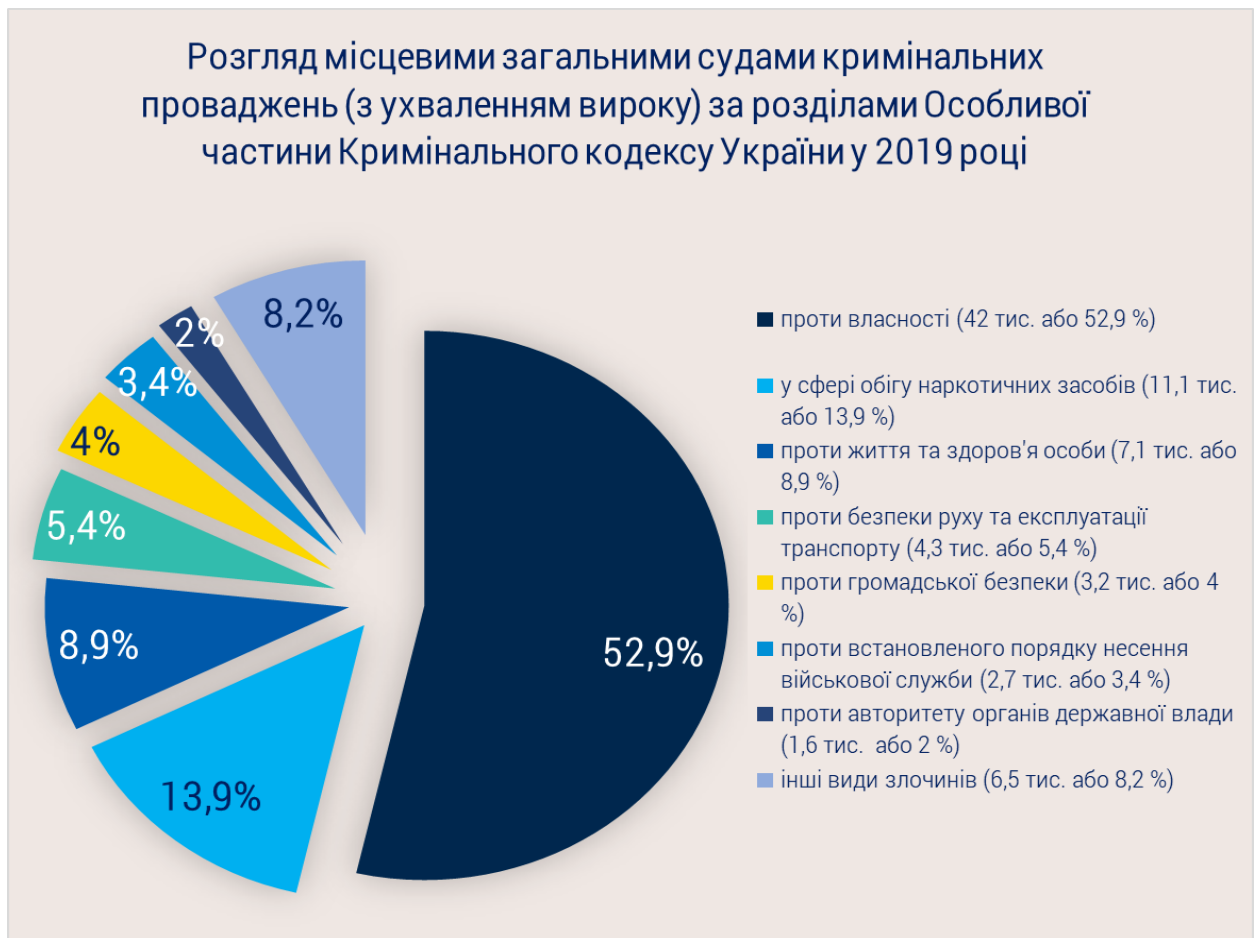
– справи про злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту (статті 276–292 КК) – 5,4 % [5,6 %], або 4,3 тис. [4,6 тис.];

– справи про злочини проти громадської безпеки (статті 255–270¹ КК) – 4 % [4,3 %], або 3,2 тис. [3,4 тис.];

– справи про злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини) (статті 402–435 КК) – 3,4 % [3,4 %], або 2,7 тис. [майже 3 тис.];

- справи про злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян (статті 338–360 КК) – 2 % [1,7 %], або 1,6 тис. [1,4 тис.];
- справи про злочини проти громадського порядку та моральності (статті 293–304 КК) – 1,8 % [1,9 %], або 1,4 тис. [1,6 тис.];
- справи про злочини проти правосуддя (статті 371–400 КК) – 1,7 % [1,7 %], або 1,4 тис. [1,4 тис.];
- справи про злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, (статті 364–370 КК) – 1,5 % [1,4 %], або 1,2 тис. [1,2 тис.];
- справи про злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина (статті 157–184 КК) – 1,3 % [1,1 %], або 1 тис. [930];
- справи про злочини у сфері господарської діяльності (статті 199–233 КК) – 0,9 % [1,2 %], або 725 [959];
- справи про злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації (статті 328–337 КК) – 0,8 % [0,6 %], або 623 [472];
- справи про злочини проти довілля (статті 236–254 КК) – 0,6 % [0,9 %], або 494 [778];
- справи про злочини проти основ національної безпеки України (статті 109–114¹ КК) – 0,3 % [0,2 %], або 216 [128];
- справи про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (статті 152–156 КК) – 0,3 % [0,3 %], або 208 [219];
- справи про злочини проти безпеки виробництва (статті 271–275 КК) – 0,1 % [0,1 %], або 95 [81];
- справи про злочини проти волі, честі та гідності особи (статті 146–151 КК) – 0,1 % [0,1 %], або 88 [94];
- справи про злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку (статті 361–363¹ КК) – 0,1 % [0,1 %], або 67 [63];
- справи про злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (статті 436–447 КК) – 0,01 % [0,01 %], або 7 [5] справ.

У 2019 р. **потерпіло від злочинів** 58,6 тис. [61 тис.] фізичних осіб, що на 3,8 % менше, із них: *жінок* – 25,5 тис. [25,6 тис.], *чоловіків* – 33,2 тис. [35,4 тис.]. Із загальної кількості потерпілих від злочинів *неповнолітні особи* становили 1,8 тис. [1,7 тис.], із них дівчаток – 671 [635]. Завдано матеріальної та моральної шкоди 48,9 тис. [51,5 тис.] осіб, або 83,4 % [84,5 %] від кількості усіх потерпілих від злочинів, на загальну суму 1 млрд 20 млн 374 тис. грн.



3.2. Оперативність розгляду місцевими загальними судами кримінальних проваджень (справ)⁷

Оперативність розгляду місцевими загальними судами кримінальних проваджень (справ) упродовж 2019 р. порівняно з попереднім роком погіршилася.

Збільшилась як кількість, так і частка **нерозглянутих кримінальних проваджень** (без матеріалів). Так, станом на 31 грудня 2019 р. місцеві загальні суди не розглянули 86 тис. [74 тис.] справ (за винятком тих, провадження в яких зупинено), що на 15,9 % більше порівняно з попереднім роком; їх частка від кількості справ, що перебували на розгляді, становила 42,7 % [38,7 %]. Зокрема, у строк **понад 6 місяців** (без урахування справ, провадження в яких зупинено) залишилися нерозглянутими 17,7 тис. [16,2 тис.] справ, що на 9,5 % більше; їх частка від кількості тих, що перебували на розгляді, також збільшилася – 8,6 % [8,2 %].

Понад 1 рік у провадженні місцевих загальних судів перебувало 18,9 тис. [14,9 тис.] справ, що на 27 % більше, або 9,1 % [7,5 %] від кількості справ, що перебували на розгляді. Найбільший відсоток нерозглянутих понад 1 рік

⁷ Статистичний звіт ДСА форми № 1-мзс «Звіт місцевих загальних судів про розгляд судових справ».

кримінальних проваджень (справ) зафіксовано у місцевих загальних судах областей: Одеської – 12,7 % (від кількості тих, що перебували на розгляді судів області), Херсонської – 11,6 %, Черкаської – 11,2 %, Дніпропетровської – 10,6 %, Харківської – 10,6 %, Київської – 10,5 % та м. Києва – 12,1 %. Найменший відсоток таких кримінальних проваджень (справ) спостерігався у місцевих загальних судах областей: Чернівецької – 3 %, Полтавської – 3,4 %, Чернігівської – 3,4 %.

Понад 2 роки у провадженні місцевих загальних судів перебувало 14,7 тис. [8,2 тис.] справ, що на 80 % більше, або 7,1 % [4,1 %]. Найбільший відсоток нерозглянутих понад 2 роки кримінальних проваджень (справ) зафіксовано у місцевих загальних судах областей: Одеської – 12,6 % (від кількості тих, що перебували на розгляді судів області), Житомирської – 10,7 %, Черкаської – 8,9 %, Закарпатської – 8,2 % та м. Києва – 12,2 %. Найменший відсоток таких кримінальних проваджень (справ) спостерігався у місцевих загальних судах областей: Чернівецької – 1,3 %, Чернігівської – 1,3 %, Полтавської – 1,6 %, Волинської – 2,3 %.

Минулого року відбулося також збільшення як кількості кримінальних проваджень (справ), так і кількості **осіб, які трималися під вартою і рахувалися за судами понад 6 місяців**. Станом на 31 грудня 2019 р. місцеві загальні суди по першій інстанції не розглянули 5,5 тис. [4,8 тис.] кримінальних проваджень (справ), що на 14,3 % більше, або 2,7 % [2,5 %] від кількості тих, що перебували у провадженні судів, та за якими 7,1 тис. [6,2 тис.] осіб трималися під вартою і рахувалися за судами понад 6 місяців, що також більше на 13 %. Найбільша кількість таких нерозглянутих кримінальних проваджень (справ) перебувала в судах м. Києва – 857 справ стосовно 1,1 тис. осіб та областей: Дніпропетровської – 743 справи (922 особи); Харківської – 546 справ (676 осіб); Одеської – 410 справ (510 осіб); Донецької – 316 справ (386 осіб); Херсонської – 283 справи (324 особи); Київської – 272 справи (351 особа); Вінницької – 213 справ (276 осіб).

Протягом 2019 р. зафіксовано 460 тис. [454 тис.] фактів **відкладення розгляду** кримінальних проваджень (справ) місцевими загальними судами, що на 1,4 % більше.

До тривалого перебування справ на розгляді місцевих загальних судів, як і в попередні роки, призводила неявка у судові засідання учасників кримінального провадження. Так, через **неприбуття (неявку) обвинувачених (підсудних), свідків, захисників, прокурорів та інших учасників процесу** зафіксовано 161 тис. [168 тис.] фактів відкладення розгляду кримінальних проваджень (справ); їх частка від загальної кількості фактів відкладення розгляду кримінальних проваджень (справ) протягом року становила 34,9 % [37,1 %].

Із них через неприбуття (неявку):

- свідків чи потерпілих – 40,7 тис. [44,2 тис.];
- обвинуваченого (підсудного) – 91 тис. [93,2 тис.];

- захисника – 14,8 тис. [16,5 тис.];
- прокурора – 4,7 тис. [4,6 тис.].



Місцеві загальні суди приймали рішення про **привід свідка** під час розгляду 6,2 тис. [6,5 тис.] кримінальних проваджень (справ); із них відповідні підрозділи органів внутрішніх справ, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за дотриманням податкового законодавства, не виконали постанови судів про привід осіб у 2,9 тис. [2,9 тис.] справ, або 46,8 % [44,4 %] від кількості тих, у яких було прийнято рішення про привід свідка; про **привід обвинуваченого (підсудного)** – у 22,1 тис. [19,8 тис.] справ; із них не виконано постанови судів про привід обвинуваченого (підсудного) – у 11,5 тис. [9,8 тис.] справ (майже кожна друга постанова суду), або 51,8 % [49,7 %]. Місцеві загальні суди змінили обвинуваченому (підсудному) запобіжний захід на **взяття під варту** у 228 [314] кримінальних провадженнях (справах), що на 27,4 % менше. **Грошове стягнення** накладено на 848 [762] осіб.

Через **нездійснення доставки до суду обвинуваченого (підсудного), який тримається під вартою**, відкладено розгляд у 10,7 тис. [10,5 тис.] справах, або 2,3 % [2,3 %] від кількості тих, розгляд яких відкладено.

У зв'язку із **розшуком обвинуваченого (підсудного)** місцеві загальні суди

зупинили провадження майже у 10 тис. [8,4 тис.] справах, що порівняно з 2018 р. на 14,1 % більше; їх частка від кількості справ, провадження в яких зупинено, становила 91,4 % [89,3 %]. Найбільший відсоток зупинених провадженням кримінальних справ у зв'язку з розшуком обвинуваченого (підсудного) відмічався у місцевих загальних судах областей: Тернопільської – 96,1 % (від загальної кількості зупинених провадженням справ області), Донецької – 95,7 %, Луганської – 95,3 %, Запорізької – 94,6 %, Харківської – 94 %, Вінницької – 93,8 %, Закарпатської – 93 %, Рівненської – 93 %, Миколаївська – 92,3 %, Волинської – 92,2 %, Хмельницької – 92,1 %, Чернігівської – 92 %, Херсонської – 91,7 %, Одеської – 90,6 %, Полтавської – 90,5 %.

У 2019 р. кількість кримінальних проваджень (справ) і матеріалів, **провадження в яких закінчено протягом 3-х місяців**, становила 1 млн 187 тис. [1 млн 119 тис.], що на 6,1 % більше. У строк **від 3 місяців до 1 року** закінчено провадження у 68,3 тис. [62,6 тис.] справ і матеріалів; **понад 1 року до 2 років** – 12,7 тис. [10,7 тис.] справ і матеріалів; **понад 2 років до 3 років** – 3,3 тис. [2,2 тис.] справ і матеріалів, що більше на 49,4 % порівняно з попереднім роком. Кількість закінчених провадженням у 2019 р. справ і матеріалів, розгляд яких тривав **понад 3 роки**, становила 1,6 тис. [933], що на 76,6 % більше.

3.3. Розгляд клопотань, скарг, заяв під час досудового розслідування та судового розгляду⁸

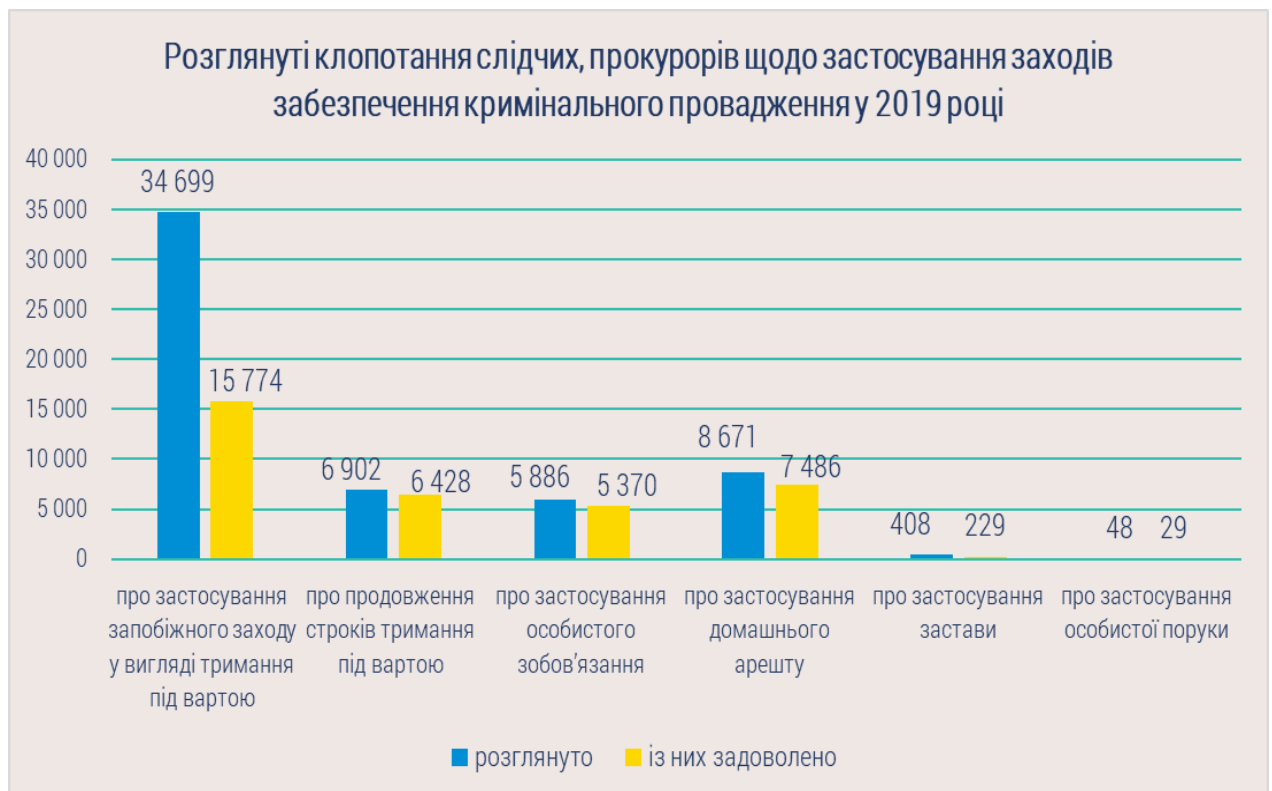
Протягом 2019 р. у провадженні слідчих суддів під час досудового розслідування **перебувало** 1 млн 84 тис. [1 млн 3 тис.] клопотань, скарг, заяв, що на 8 % більше порівняно з 2018 р. Із них 1 млн 60 тис. [983 тис.] **надійшло** на розгляд у звітному періоді, у тому числі клопотань слідчих, прокурорів *щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження* – 959 тис. [889 тис.].

Слідчі судді усього **розглянули** 1 млн 57 тис. [977 тис.] клопотань, скарг та заяв (на 8,3 % більше), із них повернули слідчим, прокурорам та іншим особам 43 тис. [34 тис.], у тому числі клопотань слідчих, прокурорів щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження – 29 тис. [22 тис.].

На 7,6 % більше розглянули слідчі судді *під час досудового розслідування* (без урахування повернутих) клопотань слідчих, прокурорів **щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження** – 929 тис. [863 тис.], із яких задоволено 765 тис. [819 тис.] клопотань, або 88,2 % [88,6 %] від кількості розглянутих. У тому числі розглянуто усього 50 тис. [53 тис.] клопотань *про застосування запобіжних заходів*, із яких задоволено 29 тис. [34 тис.], або 58,1 % [63,9 %] від кількості розглянутих.

⁸ Статистичний звіт ДСА форми № 1-к «Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження».

Так, слідчі судді у 2019 р. розглянули (без урахування повернутих) клопотання: **про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою** – 34,7 тис. [36,4 тис.], із них задоволено 15,8 тис. [18,8 тис.], або 45,5 % [51,6 %] від кількості розглянутих; **про продовження строків тримання під вартою** – 6,9 тис. [6,4 тис.], із них задоволено 6,4 тис. [6 тис.], або 93,1 % [94,9 %]; **про застосування особистого зобов'язання** – 5,9 тис. [6,9 тис.], із них задоволено 5,4 тис. [6,4 тис.], або 91,2 % [92,5 %]; **про застосування домашнього арешту** – 8,7 тис. [9,3 тис.], із них задоволено 7,5 тис. [8,4 тис.], або 86,3 % [91 %]; **про застосування застави** – 408 [417], із них задоволено 229 [262], або 56,1 % [62,8 %]; **про застосування особистої поруки** – 48 [57], із них задоволено 29 [38], або 60,4 % [66,7 %].



Слідчим суддям згідно з положеннями частини першою статті 303 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) надійшло на розгляд 99,9 тис. [93,6 тис.] **скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора**, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування, що на 6,7 % більше, ніж у 2018 р. Усього у провадженні перебувало 108 тис. [99,8 тис.] таких скарг. Розглянуто (без повернутих) 85,9 тис. [79,4 тис.] скарг, із них задоволено 50,4 тис. [43,6 тис.], або 58,6 % [54,9 %] від кількості розглянутих.

У тому числі розглянуто скарг (без урахування повернутих) на:

- **бездіяльність слідчого, прокурора**, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення, у

неповерненні тимчасово вилученого майна згідно з вимогами ст. 169 КПК, а також у нездійсненні інших процесуальних дій, які він зобов'язаний вчинити у визначений КПК строк (пункт 1 ч. 1 ст. 303 КПК), – 64,6 тис. [60,7 тис.], із них задоволено 38,4 тис. [32,9 тис.] скарг, або 59,4 % [54,2 %] від кількості розглянутих;

– рішення слідчого чи прокурора про закриття кримінального провадження (пункти 3, 4 ч. 1 ст. 303 КПК) – 13,1 тис. [12,1 тис.], із них задоволено 9 тис. [8,2 тис.], або 69 % [67,7 %] від кількості розглянутих;

– рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій (пункт 7 ч. 1 ст. 303 КПК) – 1,9 тис. [1,8 тис.], із них задоволено 758 [706], або 39,3 % [38,6 %] від кількості розглянутих.

Під час судового розгляду судьями місцевих загальних судів прийнято рішення про застосування спеціальної конфіскації у 561 [621] кримінальному провадженні стосовно 593 [680] осіб на суму 469 тис. грн. Про накладення арешту на майно (кошти, активи) прийнято рішення у 5 [13] кримінальних провадженнях стосовно 5 [16] осіб на загальну суму 3 млн 747 тис. грн. Заходи забезпечення кримінального провадження застосовано у 6,8 тис. [1,7 тис.] справ, що у 4,1 раза більше. Постановлено 14,3 тис. [10,6 тис.] ухвал про надання органом пробації досудової доповіді (на 35,1 % більше), із них щодо неповнолітніх осіб – 902 [705].

За результатами розгляду кримінальних проваджень місцеві загальні суди взяли під варту 1,1 тис. [1,5 тис.] осіб, що на 27,7 % менше, ніж у 2018 р. Звільнено з-під варту 1 тис. [1,2 тис.] осіб, що також менше на 12,7 %.

Під заставу місцеві загальні суди звільнили на 18,7 % осіб менше порівняно з попереднім роком, їх кількість становила 139 [171]. Сума внесеної застави склала 12 млн 105 тис. грн., з якої на користь держави звернено 46,4 тис. грн.

У 2019 р. місцевими загальними судами на 5,8 % менше розглянуто клопотань про звільнення від кримінальної відповідальності – 2,9 тис. [3,1 тис.], із них задоволено 2,8 тис. [3 тис.], проте їх частка від кількості розглянутих клопотань залишилася майже на рівні попереднього року і становила 95,8 % [95,7 %].

У порядку надання міжнародної правової допомоги місцевими загальними судами усього розглянуто 1,5 тис. [1,5 тис.] запитів, клопотань, скарг; із них повернуто – 132 [101], задоволено – 1,1 тис. [1,1 тис.], або 81,9 % [83 %] від кількості розглянутих (без повернутих), відмовлено – 130 [117]. У тому числі слідчі судді розглянули: клопотань прокурорів про застосування екстрадиційного арешту особи за запитом компетентного органу іноземної держави про її видачу (ст. 584 КПК) – 103 [142], із них задоволено – 88 [116], відмовлено – 10 [17]; запитів про вручення документів згідно з положеннями ст. 564 КПК – 384 [369], із них повернуто – 99 [77], задоволено – 193 [215], відмовлено – 42 [30]; клопотань про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством

України (ст. 609 КПК) – 323 [433], із них повернуто – 7 [7], задоволено – 299 [401], відмовлено – 6 [16].

У 9 [32] кримінальних провадженнях відповідно до ст. 323 КПК здійснено **спеціальне судове провадження** (місцеві загальні суди областей: Запорізької – 6 кримінальних проваджень, Луганської – 1, Полтавської – 1, Харківської – 1).

Із фіксуванням судового процесу за **допомогою звукозаписувальних технічних засобів** розглянуто 382 тис. [385 тис.] кримінальних проваджень (справ).

У **режимі відеоконференції** судове провадження здійснювалося майже у 15 тис. [12 тис.] кримінальних провадженнях (справах).

Відповідно до ст. 31 КПК **судом присяжних** розглянуто 56 [59] кримінальних проваджень.

Із порушенням передбачених КПК строків протягом минулого року **звернуто до виконання** 30 [33] вироків, або 0,04 % [0,04 %] від кількості ухвалених судами по першій інстанції.

Кількість **цивільних позовів**, заявлених у кримінальному провадженні, становила 9,9 тис. [10,6 тис.].

Станом на 31 грудня 2019 р. слідчі судді під час досудового розслідування **не розглянули** 26 тис. клопотань, скарг та заяв, або 2,4 % [2,7 %] від загальної кількості тих, що перебували на розгляді протягом року.

В апеляційному порядку⁹ упродовж 2019 р. на 5,2 % менше розглянуто **апеляційних скарг на ухвали слідчих суддів** – 22,3 тис. [23,5 тис.], із них 14,7 тис. [15,1 тис.] ухвал залишено без змін, або 66 % [64,3 %] від кількості розглянутих; скасовано із постановленням нової ухвали – 7,4 тис. [8,3 тис.].

У тому числі розглянуто 16,2 тис. апеляційних скарг на ухвали слідчих суддів, постановлені за наслідками розгляду клопотань (подань) **щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження**, із них залишено без змін 11,4 тис. ухвал (70,8 % від кількості розглянутих); скасовано із постановленням нової ухвали – 4,6 тис., у тому числі запобіжний захід змінено 58 особам.

Із них 5,9 тис. [5,6 тис.] розглянуто апеляцій на ухвали слідчих суддів **про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою**, що на 5,8 % більше порівняно з попереднім роком; скасовано із постановленням нової ухвали – 1,1 тис. [941], або 7 % [5 %] від кількості задоволених місцевими загальними судами клопотань (подань) про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

⁹ Статистичний звіт ДСА форми № 2-к «Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку кримінального провадження».

3.4. Апеляційний розгляд матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ)¹⁰

У 2019 р. на розгляді апеляційних загальних судів усього **перебувало** 274 тис. [279 тис.] справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що на 2 % менше порівняно з 2018 р. Із них справ і матеріалів:

- *кримінального судочинства* – 250 тис. [253 тис.];
- *про адміністративні правопорушення* – 23 тис. [26 тис.].

Протягом минулого року до апеляційних загальних судів усього **надійшло** 262 тис. [269 тис.] справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення (на 2,5 % менше), із них 241 тис. [245 тис.] кримінального судочинства. У тому числі надійшло:

- ухвал про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції одного суду апеляційної інстанції (ст. 34 КПК) – 30 тис. [27,8 тис.];
- ухвал про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії (ст. 248 КПК) – майже 160 тис. [159 тис.];
- заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами – 532 [328];
- ухвал щодо виконання судового рішення (пункт 4 ч. 2 ст. 539 КПК) – 23 [71];
- заяв про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження – 10 [17].
- кримінальних проваджень (справ) і матеріалів за апеляційними скаргами на вироки, ухвали (постанови) місцевих загальних судів – 51 тис. [58 тис.], що на 11,6 % менше порівняно з попереднім роком, із них за апеляційними скаргами на вироки – 15 тис. [22 тис.] справ (на 33,2 % менше).

Усього у 2019 р. апеляційними загальними судами **розглянуто** 261 тис. [255 тис.] справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що на 2,4 % більше, ніж у попередньому році, із них *кримінального судочинства* – 240 тис. [233 тис.], що більше на 3,1 %. Кількість осіб, стосовно яких за апеляційними скаргами розглянуто матеріалів кримінального судочинства та кримінальних проваджень (справ), становила 39 тис. [44 тис.] осіб, із них за апеляційними скаргами на вироки – 13,9 тис. [13,9 тис.] осіб.

В апеляційному порядку перевірено законність та обґрунтованість 39 тис. [37 тис.] **вироків, ухвал (постанов) місцевих загальних судів у справах і матеріалах кримінального судочинства**, що на 5,7 % більше; із них **кримінальних проваджень**

¹⁰ Статистичний звіт ДСА форми № 2-к «Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку кримінального провадження».

(справ) за апеляційними скаргами на вироки – 12,4 тис. [12,4 тис.]. Апеляційні скарги задоволено у 15,6 тис. [15,8 тис.] матеріалах кримінального провадження та кримінальних провадженнях (справах), із них за апеляційними скаргами на вироки – у 6,6 тис. [6,6 тис.] кримінальних провадженнях (справах).

Загальна кількість осіб, стосовно яких за апеляційними скаргами скасовано і змінено вироки, ухвали (постанови) місцевих загальних судів, становила 15,5 тис. [19,1 тис.] осіб, що на 19,2 % менше.

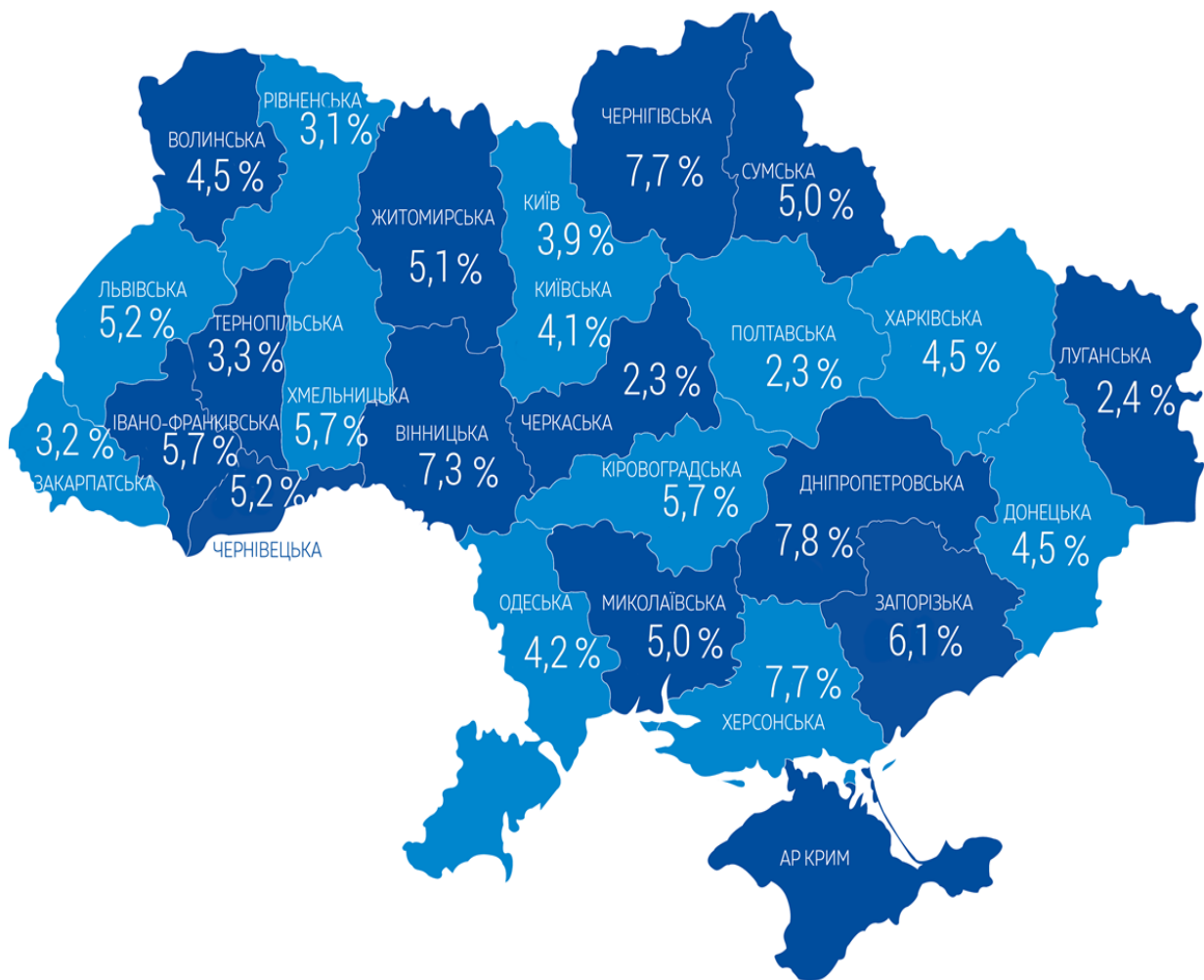
Із них за апеляційними скаргами скасовано і змінено вироки місцевих загальних судів стосовно 7,4 тис. [7,5 тис.] осіб. Проте частка осіб, стосовно яких в апеляційному порядку у 2019 р. скасовано і змінено вироки місцевих загальних судів, залишилася майже на рівні попереднього року – 8,8 % [8,4 %] від кількості осіб, щодо яких місцевими загальними судами було ухвалено вироки.

Найбільший відсоток скасованих і змінених за апеляційними скаргами вироків постановили місцеві загальні суди областей: Вінницької – 17,8 % [14 %] від кількості засуджених, виправданих осіб місцевими загальними судами області; Херсонської – 13,2 % [12,6 %]; Дніпропетровської – 13 % [10,2 %]; Чернігівської – 11,3 % [11,8 %]; Кіровоградської – 9,7 % [8,9 %]. Найменший відсоток скасованих і змінених за апеляційними скаргами вироків постановили місцеві загальні суди областей: Черкаської – 3,2 % [9,5 %]; Полтавської – 4,8 % [3,9 %]; Закарпатської – 5,3 % [4,8 %]; Луганської – 5,3 % [6,3 %]; Тернопільської – 5,5 % [5,4 %].

У тому числі за апеляціями скасовано вироки стосовно 4,3 тис. [4,4 тис.] осіб, що на 2,6 % менше, із них:

- із направленням справи на новий судовий розгляд стосовно 2,2 тис. [2,4 тис.] осіб, або 50,7 % [55,3 %] від кількості осіб, щодо яких вироки місцевих загальних судів скасовано в апеляційному порядку;
- із постановленням нового вироку стосовно 1,7 тис. [1,6 тис.] осіб, або 39,1 % [37,2 %]. У тому числі новий вирок ухвалено через необхідність застосування більш суворого покарання стосовно 864 [950] осіб, або 51,6 % [58,1 %] від кількості тих, щодо яких апеляційними загальними судами ухвалено нові вироки у справах;
- із закриттям кримінального провадження стосовно 393 [281] осіб, або 9,2 % [6,4 %] від кількості тих, щодо яких вироки скасовано. У тому числі відповідно до положень КПК із закриттям провадження у справі в разі, якщо не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи у суді і вичерпані можливості їх отримати в апеляційному порядку, скасовано вироки стосовно 62 [53] осіб, або 15,8 % [18,9 %] від кількості усіх осіб, вироки щодо яких скасовано із закриттям провадження у справі.

ВІДСОТОК СКАСОВАНИХ ВИРОКІВ МІСЦЕВИХ ЗАГАЛЬНИХ СУДІВ ЗА АПЕЛЯЦІЙНИМИ СКАРГАМИ У 2019 РОЦІ



Виправдувальні вироки в апеляційному порядку скасовано стосовно 311 [207] осіб, що на 50,2 % більше, ніж у 2018 р.; із них у справах публічного обвинувачення скасовано виправдувальні вироки стосовно 305 [202] осіб. Постановлено новий вирок у зв'язку зі скасуванням необґрунтованого виправдувального вироку стосовно 49 [37] осіб (16,1 % [17,9 %] від загальної кількості скасованих виправдувальних вироків), із них у справах публічного обвинувачення – щодо 47 [35] осіб.

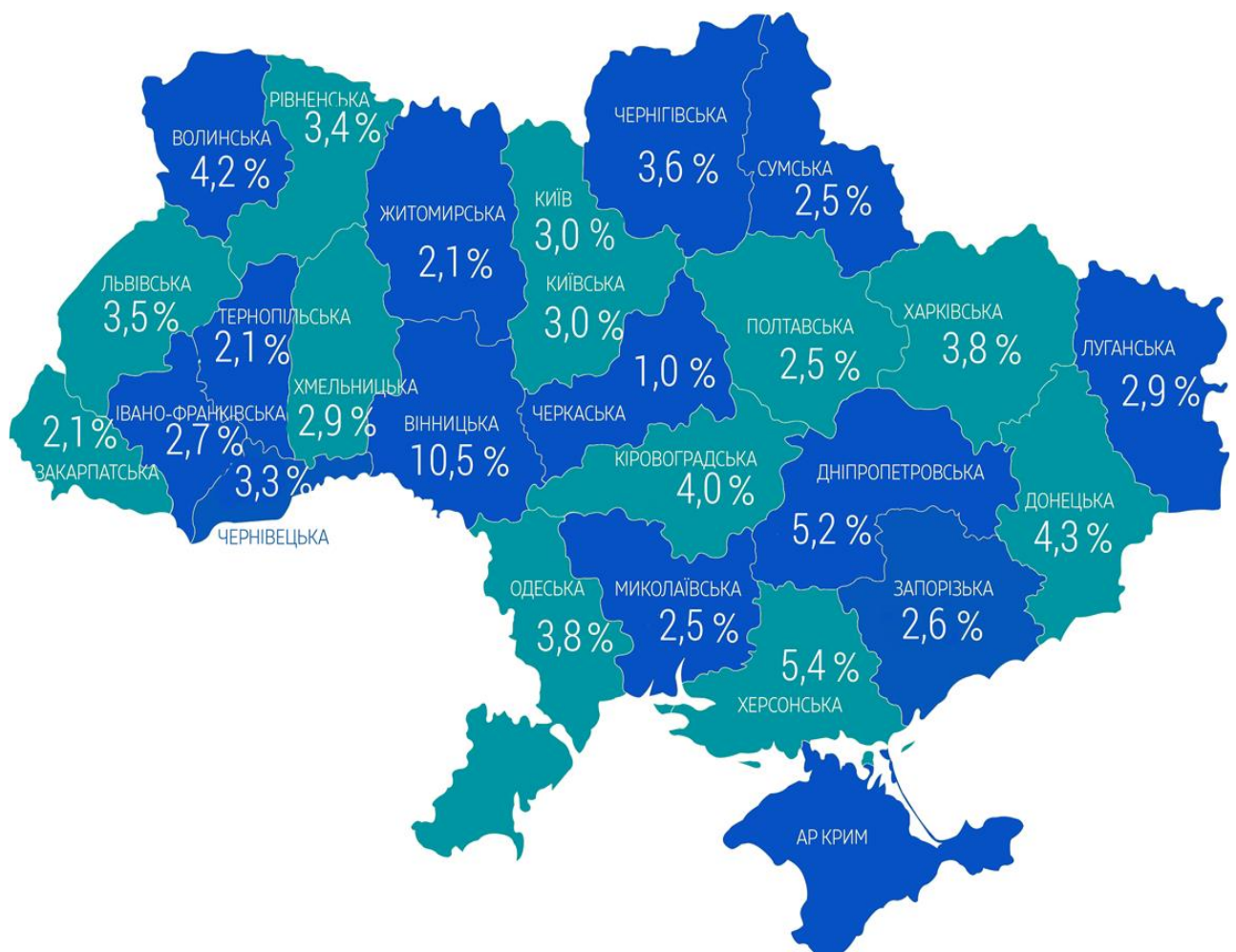
Найчастіше підставами для скасування вироків в апеляційному порядку, як і в минулі роки, були *істотні порушення вимог кримінально-процесуального закону* (ст. 412 КПК). Так, скасовано вироки стосовно 1,8 тис. [1,9 тис.] осіб, або 41,8 % [44,1 %] від кількості тих осіб, щодо яких вироки скасовано. Із них судове провадження здійснено за відсутності захисника, якщо його участь є обов'язковою (пункт 4 ч. 2 ст. 412 КПК), стосовно 16 [29] осіб.

Через *неправильне застосування закону про кримінальну відповідальність* (ст. 413 КПК) скасовано вироки стосовно 1,1 тис. [1,1 тис.] осіб, їх частка від кількості осіб, щодо яких вироки в апеляційному порядку скасовано, становила 24,9 % [24,2 %]; через *невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального*

правопорушення та особі обвинуваченого (ст. 414 КПК) – щодо 511 [539] осіб, або 11,9 % [12,3 %]; через *неповноту судового розгляду* (ст. 410 КПК) – щодо 210 [217] осіб, або 4,9 % [4,9 %]; через *невідповідність висновків суду фактичним обставинам кримінального провадження* (ст. 411 КПК) – щодо 217 [214] осіб, або 5,1 % [4,9 %].

В апеляційному порядку **змінено вироки** стосовно 3,1 тис. [3,1 тис.] осіб; їх частка від загальної кількості засуджених, виправданих місцевими загальними судами осіб дещо збільшилася – 3,7 % [3,5 %]. Із них *без зміни кваліфікації злочину з пом'якшенням призначеного покарання*, якщо суд апеляційної інстанції визнав, що покарання за своєю суворістю не відповідає тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого, змінено вироки стосовно 684 [733] осіб, або 22,1 % [23,7 %] від загальної кількості осіб, щодо яких змінено вирок. *Зі зміною правової кваліфікації* кримінального правопорушення і застосуванням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність про менш тяжке кримінальне правопорушення змінено вироки стосовно 163 [121] осіб, або 5,3 % [3,9 %] від загальної кількості осіб, щодо яких змінено вирок.

Відсоток змінених вироків місцевих загальних судів за апеляційними скаргами у 2019 році



Апеляційними загальними судами також скасовано ухвали (постанови) місцевих загальних судів стосовно 3 тис. [3 тис.] осіб; змінено ухвали (постанови) стосовно 299 [251] осіб; залишено без змін ухвали (постанови) щодо 5,5 тис. [3,3 тис.] осіб, що на 65,7 % більше.

За нововиявленими або виключними обставинами у провадженні апеляційних загальних судів перебувало 542 [364] заяви про перегляд судових рішень у кримінальних провадженнях (справах), що на 48,9 % більше. За результатами розгляду повернуто або закрито кримінальне провадження у зв'язку з відмовою від заяви – за 479 [256] заявами, або 88,4 % [70,3 %]. Розглянуто по суті 37 [43] заяв, із них 1 [0] заяву задоволено із скасуванням вироку і ухваленням нового вироку; 2 [9] заяви задоволено із скасуванням ухвали і ухваленням нової ухвали; 34 [34] заяви залишено без задоволення.

В апеляційному порядку згідно з положеннями КПК упродовж 2019 р. на розгляді перебувало 27,8 тис. [26,9 тис.] апеляційних скарг на ухвали слідчих суддів, що на 3,2 % менше. Розглянуто 25,2 тис. [24,6 тис.], із них в апеляційному порядку задоволено 6,2 тис. [6,4 тис.], або 24,6 % [26 %] від кількості розглянутих.

Станом на 31 грудня 2019 р. нерозглянутими залишилися 12,2 тис. справ і матеріалів кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, або 4,5 % [8,5 %] від кількості тих, що перебували у провадженні апеляційних загальних судів. У тому числі кримінального судочинства – 10 тис., або 4 % [7,7 %], із них за апеляційними скаргами на вироки місцевих загальних судів – 6,4 тис., або 30,9 % [47,5 %].

3.5. Касаційний розгляд кримінальних проваджень (справ), процесуальних звернень кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення¹¹

До ККС ВС протягом 2019 р. на розгляд надійшло 9,2 тис. [15,2 тис.] процесуальних звернень (касаційних скарг, подань, клопотань, заяв) та кримінальних проваджень (справ), що на 39,6 % менше порівняно з 2018 р.

Із загальної кількості процесуальних звернень, що надійшли на розгляд до ККС ВС, касаційні скарги на судові рішення суду першої або апеляційної інстанції та заяви про перегляд судових рішень у кримінальних провадженнях становили майже 80 % [92,1 %], або 7,3 тис. [майже 14 тис.].

На 76,2 % збільшилася кількість подань, клопотань про направлення кримінального провадження (справи) з одного суду до іншого – 1,6 тис. [909]; їх частка у структурі процесуальних звернень, що надійшли до ККС ВС, становила 17,5 % [6 %].

¹¹ Статистичний звіт форми № 5-ВС «Звіт про здійснення правосуддя Касаційним кримінальним судом у складі Верховного Суду».

Кількість заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами у структурі надходження зменшилася на 10,9 % і становила 114 [128].

На 25,5 % менше порівняно з 2018 р. надійшло на розгляд до ККС ВС процесуальних звернень у справах про адміністративні правопорушення – 123 [165], із них подань про визначення підсудності у таких справах – 13 [13].

Показник **середньої кількості надходження процесуальних звернень і кримінальних проваджень** у розрахунку на одного суддю ККС ВС¹² у 2019 р. становив 286 [607].

Незважаючи на зменшення на 39,6 % показника надходження, кількість процесуальних звернень і кримінальних проваджень, що перебували на розгляді, залишилася на рівні попереднього року.

Так, із урахуванням нерозглянутих за попередній рік касаційних скарг, подань, клопотань, заяв і кримінальних проваджень (справ), у ККС ВС протягом 2019 р. усього **перебувало** на розгляді 15,7 тис. [15,7 тис.] процесуальних звернень та кримінальних проваджень, що на 0,01 % менше.

Касаційні скарги на судові рішення суду першої або апеляційної інстанції та заяви про перегляд судових рішень у кримінальних провадженнях становили 88,9 % [93,2 %] серед загальної кількості процесуальних звернень, що перебували на розгляді ККС ВС, або 13,9 тис. [14,5 тис.], що на 4,3 % менше.

Показник **середньої кількості процесуальних звернень і кримінальних проваджень, що перебували на розгляді**, у розрахунку на одного суддю ККС ВС у 2019 р. становив 491 [629]; із них касаційних скарг, заяв про перегляд судових рішень у кримінальних провадженнях – 433 [580].

Розглянуто усього 9,6 тис. [9,1 тис.] процесуальних звернень і кримінальних проваджень (без урахування касаційних скарг, провадження в яких відкрито), що більше майже на 5 % порівняно з попереднім роком, або 60,8 % [58,2 %] від кількості тих, що перебували на розгляді упродовж року.

Структура розглянутих ККС ВС процесуальних звернень і кримінальних проваджень:

- *касаційні скарги, кримінальні провадження* – 80,8 % від загальної кількості розглянутих, або 7,7 тис. [7,9 тис.], що на 2,7 % менше;
- *подання, клопотання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів, а також про направлення кримінального провадження з одного суду апеляційної інстанції до іншого* – 16,7 %, або 1,6 тис. [925], що на 72,2 % більше;

¹² Показник навантаження (тут і далі) розраховано із урахуванням середньої кількості суддів, які здійснювали правосуддя у ККС ВС упродовж 2019 року. 20 тижнів 2019 року (як і протягом 2018 року) правосуддя у ККС ВС здійснювали 25 суддів, з 21 по 52 тиждень 2019 року – 37 суддів; середня кількість суддів ККС ВС станом на 52 тиждень 2019 року становила 32 судді.

- *процесуальні звернення у справах про адміністративні правопорушення* – 1,3 %, або 125 [163];
- *заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами* – 1,2 %, або 115 [120].

Із загальної кількості розглянутих процесуальних звернень майже кожне п'яте **повернуто** або **визнано таким, що не підлягає розгляду** (відповідно до частини четвертої статті 368 КПК 1960 року), – 1,9 тис. [2,3 тис.], або 20 % [25,4 %] від розглянутих.

На 5,5 % більше постановлено ухвал **про відмову у відкритті касаційного провадження** – 2,6 тис. [2,5 тис.], або 27,1 % [26,8 %] від кількості розглянутих (майже кожне четверте розглянуте процесуальне звернення). Із них 63,8 % [52,7 %] становили ухвали з *мотивованими відмовами* у відкритті касаційного провадження – 1,7 тис. [1,3 тис.].

Кожне п'яте процесуальне звернення **залишено без руху** і встановлено необхідний строк для усунення недоліків – майже 3 тис. [3,7 тис.], що на 20,1 % менше.

Відкрито касаційне провадження у 3,1 тис. [4,7 тис.] касаційних скаргах і заявах про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами (на 34,6 % менше), або 19,6 % [29,9 %] від кількості касаційних скарг, заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами, що перебували на розгляді.

На 17,5 % більше **розглянуто по суті** процесуальних звернень і кримінальних проваджень – 4,8 тис. [4,1 тис.], або 50,6 % [45 %] від загальної кількості розглянутих упродовж 2019 р.

Із них за касаційними скаргами на судові рішення **розглянуто по суті та здійснено перегляд рішень суду першої або апеляційної інстанції** у 3,2 тис. [3,2 тис.] кримінальних провадженнях (справах), що на 2,2 % більше.

Закрито касаційне провадження відповідно до положень статті 432 КПК у 216 [252] касаційних скаргах (на 14,3 % менше).

Протягом минулого року за результатами розгляду процесуальних звернень і кримінальних проваджень (справ) суддями ККС ВС ухвалено 19,8 тис. судових рішень.

Показник **середньої кількості розглянутих процесуальних звернень і кримінальних проваджень** у розрахунку на одного суддю ККС ВС у 2019 р. становив 299 [366].



У 2019 р. за касаційними скаргами на судові рішення на 2,2 % більше розглянуто по суті кримінальних проваджень (справ) – 3,2 тис. [3,2 тис.] стосовно 3,8 тис. [3,5 тис.] осіб, що також більше на 7,4 %.

Закрито касаційне провадження у 216 [252] касаційних скаргах відповідно до положень статті 432 КПК (менше на 14,3 %).

За результатами касаційного розгляду у задоволенні скарги відмовлено та судові рішення **залишено без зміни** у 1,7 тис. [1,8 тис.] кримінальних провадженнях (на 3,5 % менше) стосовно 1,9 тис. [2 тис.] осіб. Їх частка від загальної кількості судових рішень, переглянутих у касаційному порядку (без урахування тих, касаційне провадження в яких закрито), становила 53,3 % [56,4 %].

Касаційну скаргу задоволено та судові рішення **скасовано** у 1,1 тис. [1,1 тис.] кримінальних провадженнях (більше на 2,3 %) стосовно 1,4 тис. [1,1 тис.] осіб, або 34,6 % [34,6 %] від загальної кількості судових рішень, переглянутих у касаційному порядку.

За результатами розгляду касаційних скарг найбільший відсоток осіб¹³, стосовно яких скасовано судові рішення, зафіксовано в судах областей: *Одеської* – 50,7 % (скасовано 77 судових рішень із 152 переглянутих у касаційному порядку), *Закарпатської* – 45,5 % (15 із 33), *Волинської* – 45,2 % (66 із 146), *Львівської* – 42,2 % (84 із 199), *Чернівецької* – 39,5 % (45 із 114), *Вінницької* – 38,7 % (70 із 181); найменший відсоток таких осіб відмічався в судах областей: *Івано-Франківської* – 18,7 % (14 із 75), *Житомирської* – 23,9 % (26 із 109) та *Сумської* – 23,9 % (17 із 71).

¹³ Від кількості осіб, стосовно яких переглянуто судові рішення кожного окремого регіону.

У тому числі судові рішення скасовано із закриттям кримінального провадження у 16 [16] провадженнях стосовно 17 [16] осіб, або 1,4 % [1,5 %] від загальної кількості скасованих у касаційному порядку судових рішень. Із них через відсутність в діянні складу кримінального правопорушення скасовано судові рішення із закриттям кримінального провадження стосовно 8 осіб (47,1 %).

Судове рішення скасовано із призначенням нового розгляду у 1,1 тис. [1,1 тис.] кримінальних провадженнях (на 2,3 % більше) стосовно 1,3 тис. [1,1 тис.] осіб, або 98,6 % [98,5 %] від загальної кількості скасованих у касаційному порядку судових рішень), у тому числі із призначенням нового розгляду *у суді першої інстанції* – у 104 [77] кримінальних провадженнях стосовно 160 [104] осіб, *у суді апеляційної інстанції* – у 1 тис. [1 тис.] кримінальних провадженнях стосовно 1,2 тис. [1 тис.] осіб.

Судове рішення **змінено** у 394 [287] кримінальних провадженнях, що на 37,3 % більше, стосовно 465 [322] осіб, або 12,1 % [9 %] від загальної кількості судових рішень, переглянутих у касаційному порядку.

Найбільший відсоток осіб, стосовно яких *змінено судові рішення*, зафіксовано в судах областей: *Луганської* – 24,2 % (змінено 15 судових рішень із 62 переглянутих у касаційному порядку), *Рівненської* – 24,2 % (23 із 95), *Полтавської* – 22,4 % (26 із 116), *Херсонської* – 20,3 % (24 із 118), *Івано-Франківської* – 20 % (15 із 75); найменший відсоток таких осіб спостерігався в судах областей: *Одеської* – 6,6 % (10 із 152), *Київської та міста Києва* – 7 % (45 із 641), *Чернівецької* – 7,9 % (9 із 114).

Найчастіше підставою для скасування судових рішень у касаційному порядку були **істотні порушення вимог кримінального процесуального закону (ст. 412 КПК)**. У 2019 р. саме через вказану підставу скасовано судові рішення стосовно 1,1 тис. [892] осіб. Проте незважаючи на збільшення таких осіб на 19,4 %, їх частка у загальній кількості осіб, щодо яких судові рішення скасовано у касаційному порядку, дещо зменшилася – 78,5 % [81,1 %].

Найбільший відсоток скасованих судових рішень у зв'язку з істотними порушеннями вимог кримінального процесуального закону (за кількістю осіб) відмічався в судах областей: *Житомирської* – 100 % (26 із 26 скасованих судових рішень у касаційному порядку), *Тернопільської* – 93,8 % (15 із 16), *Хмельницької* – 88,4 % (38 із 43), *Вінницької* – 87,1 % (61 із 70), *Кіровоградської* – 87,1 % (27 із 31), *Харківської* – 83,7 % (72 із 86), *Львівської* – 83,3 % (70 із 84); найменший відсоток спостерігався в судах областей: *Полтавської* – 55,6 % (20 із 36) та *Чернівецької* – 68,9 % (31 із 45).

Протягом 2019 р. збільшилась як кількість, так і частка осіб, стосовно яких у касаційному порядку скасовано судові рішення через **неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність (ст. 413 КПК)**. Так, судові рішення

скасовано стосовно 135 [85] осіб, або 9 % [7,5 %] серед загальної кількості тих, щодо яких скасовано судові рішення.

Найбільший відсоток скасованих судових рішень у зв'язку з неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність (за кількістю осіб) відмічався в судах областей: *Донецької* – 20 % (15 із 75 скасованих судових рішень у касаційному порядку), *Полтавської* – 19,4 % (7 із 36), *Запорізької* – 16,9 % (11 із 65), *Чернівецької* – 15,6 % (7 із 45), *Івано-Франківської* – 14,3 % (2 із 14), *Херсонської* – 14,3 % (6 із 42); найменший відсоток спостерігався в судах областей: *Вінницької* – 2,9 % (2 із 70) та *Волинської* – 3 % (2 із 66). Із цієї підстави не було жодного скасованого у касаційному порядку рішення, ухваленого судами *Житомирської, Закарпатської та Тернопільської областей*.

У зв'язку з **невідповідністю призначеного судом покарання ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого (ст. 414 КПК)** за результатами касаційного перегляду судові рішення скасовано стосовно 62 [57] осіб, або 4,6 % [5 %].

Найбільший відсоток скасованих судових рішень у зв'язку з невідповідністю призначеного судом покарання ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого (за кількістю осіб) відмічався в судах областей: *Полтавської* – 13,9 % (5 із 36 скасованих судових рішень у касаційному порядку), *Черкаської* – 11,1 % (4 із 36), *Миколаївської* – 10,4 % (5 із 48), *Волинської* – 9,1 % (6 із 66), *Чернівецької* – 8,9 % (4 із 45), *Чернігівської* – 8,8 % (5 із 57); найменший відсоток спостерігався в судах областей: *Одеської* – 2,6 % (2 із 77), *Львівської* – 3,6 % (3 із 84), *Київської та міста Києва* – 3,7 % (9 із 245). Із цієї підстави не було жодного скасованого у касаційному порядку рішення, ухваленого судами *Донецької, Житомирської, Закарпатської, Кіровоградської, Луганської, Рівненської, Сумської, Тернопільської та Херсонської областей*.

Упродовж 2019 р. у касаційному порядку переглянуто судові рішення у кримінальних провадженнях **про корупційні кримінальні правопорушення** стосовно 206 [196] осіб, або 5,5 % [5,6 %] від загальної кількості осіб, щодо яких переглянуто судові рішення. Судове рішення *залишено без зміни* щодо 92 [87] осіб, або 44,7 % [44,4 %] від кількості осіб, судові рішення стосовно яких у справах зазначеної категорії переглянуто у касаційному порядку. Касаційну скаргу задоволено та судове рішення *скасовано* щодо 102 [86] осіб, або 49,5 % [43,9 %]. У тому числі *із закриттям провадження у справі* судове рішення скасовано стосовно 1 особи; *із призначенням нового розгляду у суді апеляційної інстанції* стосовно 88 [74] осіб, *у суді першої інстанції* – щодо 13 [12] осіб. *Змінено* судове рішення щодо 12 [23] осіб, або 5,8 % [11,7 %].

У касаційному порядку перевірено ухвалені загальними судами **виправдувальні вироки** у кримінальних провадженнях (справах) стосовно 215 [230]

осіб. За результатами касаційного розгляду виправдувальні вироки залишено без зміни стосовно 126 [150] осіб, або 58,6 % [65,2 %] від переглянутих. Стосовно 89 [80] осіб виправдувальні вироки скасовано із призначенням нового розгляду, що становило 41,4 % [34,8 %] від переглянутих виправдувальних вироків.

Кількість засуджених за **вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів**, щодо яких судові рішення протягом минулого року було переглянуто у касаційному порядку, становила 2,3 тис. [2 тис.] осіб (майже кожна друга особа); їх частка від загальної кількості осіб, стосовно яких у касаційному порядку переглянуто судові рішення, – 61,3 % [56,7 %]; із них 644 [481] особи було засуджено за вчинення особливо тяжких злочинів (майже кожний шостий).

На 37 % більше у касаційному порядку перевірено вироки у кримінальних провадженнях (справах) стосовно осіб, **засуджених до довічного позбавлення волі** за умисне вбивство за обтяжуючих обставин, – 37 [27] осіб. Стосовно 21 [20] особи вирок залишено без зміни, або 56,8 % [74,1 %]. Щодо 8 [4] осіб вирок змінено із заміною покарання на позбавлення волі на певний строк, із них із перекваліфікацією дій засудженого – стосовно 1 особи. Вирок скасовано щодо 8 [3] осіб, або 21,6 % [11,1 %].

Крім того, за результатами касаційного перегляду судових рішень у кримінальних провадженнях (справах) **звільнено з-під варті** 61 [40] особу.

На розгляді ККС ВС перебувало 125 [135] заяв про перегляд судових рішень за **нововиявленими або виключними обставинами**. За результатами їх розгляду було повернуто або постановлено ухвалу про відмову у відкритті кримінального провадження за 109 [118] заявами (87,2 % [87,4 %] від кількості тих, що перебували на розгляді). На розгляд Великої Палати Верховного Суду передано 5 заяв про перегляд судових рішень за виключними обставинами. Здійснено перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами за 6 [2] заявами. За наслідками кримінального провадження за нововиявленими обставинами задоволено 1 заяву, залишено без задоволення – 5 [2] заяв.

Станом на 31 грудня 2019 р. **нерозглянутими** у ККС ВС залишилися 31,2 % [41,7 %] процесуальних звернень і кримінальних проваджень (із урахуванням касаційних скарг, провадження в яких відкрито, але розгляд на кінець року не здійснено; залишених без руху процесуальних звернень, які подано без додержання передбачених статтею 427 КПК вимог та в яких встановлено необхідний строк для усунення недоліків тощо).

3.6. Розгляд загальними судами кримінальних проваджень (справ) про злочини, вчинені неповнолітніми чи за їх участю¹⁴

Кількість кримінальних проваджень про злочини, вчинені неповнолітніми чи за їх участю, що **перебували** у 2019 р. на розгляді місцевих загальних судів, збільшилася на 1 % порівняно з попереднім роком і становила 6,5 тис. [6,4 тис.] справ; проте їх частка від загальної кількості кримінальних проваджень (справ), які перебували на розгляді у судах, залишилася майже на рівні попереднього року – 3,2 % [3,3 %].

Розглянуто 3,4 тис. [3,6 тис.] справ про злочини, вчинені неповнолітніми чи за їх участю (52,9 % [56,4 %] від тих, що перебували на розгляді), у тому числі із ухваленням вироку – 2,4 тис. [2,6 тис.] справ, що на 9 % менше; їх частка від кількості усіх розглянутих справ цієї категорії становила 68,7 % [71,6 %]. У 6 [9] справах відмовлено в затвердженні угоди і повернуто прокурору для продовження досудового розслідування. **Закрито провадження** у 560 [514] справах, що на 8,9 % більше, або 16,3 % [14,2 %] від кількості тих розглянутих.

На 14 % менше **засуджено** осіб за вчинення злочинів у неповнолітньому віці (за вироками, що набрали законної сили) – 2,4 тис. [2,8 тис.]; їх частка від кількості всіх засуджених упродовж 2019 р. осіб становила 3,4 % [3,8 %]. Найбільший відсоток засуджених підлітків (від загальної кількості засуджених осіб по кожному окремому регіону) спостерігався в місцевих загальних судах областей: Закарпатської – 8,3 %, Кіровоградської – 5,9 %, Вінницької – 5,3 %, Рівненської – 5,3 %, Івано-Франківської – 5 %, Хмельницької – 4,9 %. Найменший відсоток засуджених підлітків відмічався в місцевих загальних судах областей: Чернігівської – 1,2 %, Херсонської – 1,3 %, Луганської – 1,6 %.

У тому числі за вчинення злочинів у віці **від 14 до 16 років** засуджено 744 [824] особи (кожен третій підліток серед загальної кількості засуджених неповнолітніх), що на 9,7 % менше, або 30,9 % [29,4 %] від усіх засуджених неповнолітніх. За вчинення **тяжких та особливо тяжких злочинів** засуджено 1,2 тис. [1,3 тис.] підлітків (кожен другий), або 48,9 % [48,2 %]. За вчинення злочинів **у групі** засуджено 38,2 % [44,3 %] неповнолітніх осіб, або 920 осіб [1,2 тис.], із них 360 [474] підлітків вчинили злочини **за участю дорослих**.

Найбільшу як кількість, так і частку у **структурі засуджених неповнолітніх**, становили підлітки, засуджені за вчинення крадіжки (ст. 185 КК), – 1,6 тис. [1,9 тис.], або 64,5 % [67 %] від усіх засуджених у минулому році неповнолітніх осіб. За вчинення грабежу (ст. 186 КК) засуджено 11,3 % [10,4 %], або 271 [290] особа; за незаконне заволодіння транспортним засобом (ст. 289 КК) – 6,4 % [6,2 %], або

¹⁴ Статистичні звіти ДСА форми № 1-к «Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження» та форми № 8 «Звіт про неповнолітніх засуджених».

153 [173] особи; за вчинення злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (статті 305–320 КК) засуджено 3,1 % [3,2 %], або 74 [90] особи; за хуліганство (ст. 296 КК) – 1,7 % [1,7 %], або 42 [48] підлітка. За умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК) засуджено 38 [27] підлітків, або 1,6 % [1 %]; за умисне вбивство (ст. 115 КК) – 11 [9] неповнолітніх осіб, або 0,5 % [0,3 %].

Виправдано 3 [1] неповнолітніх осіб.

У стані **алкогольного чи наркотичного сп'яніння** вчинили злочини 111 [123] неповнолітніх, що менше на 9,8 %. На час вчинення злочину **не навчався і не працював** 641 [693] підліток, із них 3,3 % [4,9 %] становили неповнолітні до 16 років. У **неповних сім'ях** виховувалися 1,1 тис. [1,2 тис.] засуджених підлітків. На **обліку органів внутрішніх справ** перебувало 96 [90] неповнолітніх осіб, що на 6,7 % більше, ніж у 2018 р.

Позбавлення волі на певний строк місцеві загальні суди застосували до 283 [257] неповнолітніх осіб; їх частка від загальної кількості засуджених неповнолітніх збільшилась і становила 11,8 % [9,2 %]; **громадські роботи** призначено 123 [159] неповнолітнім особам, або 5,1 % [5,7 %]; **штраф** накладено на 402 [334] неповнолітніх, або 16,7 % [11,9 %]; **арешт** застосовано до 12 [14] підлітків, або 0,5 % [0,5 %].

Місцеві загальні суди **звільнили від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК)** 1,3 тис. [1,5 тис.] підлітків, що на 13,9 % менше; проте їх частка від загальної кількості засуджених неповнолітніх залишилася на рівні попереднього року – 52,6 % [52,6 %]. За статистичними даними Державної установи «Центр пробації»¹⁵ протягом 2019 р. уповноваженими органами з питань пробації для здійснення наглядових та соціально-виховних заходів щодо звільнених від відбування покарання з випробуванням неповнолітніх осіб поставлено на облік 1,1 тис. [1,3 тис.] підлітків (на 17,3 % менше); усього перебувало на обліку 2,1 тис. [2,3 тис.] неповнолітніх. Із них за вчинення нового злочину знято з обліку 242 [60] підлітка (11,7 % [2,6 %] від кількості неповнолітніх осіб, що перебували на обліку органів з питань пробації); у тому числі 10 [11] підлітків направлено до місць позбавлення (обмеження) волі. У зв'язку з відбуттям призначеного покарання знято з обліку 647 неповнолітніх осіб (31,3 % [25,7 %]).

Внаслідок **акта амністії та з інших підстав** звільнено 195 [471] підлітків, або 8,1 % [16,8 %]. **Примусові заходи виховного характеру** застосовано до 425 [443] неповнолітніх, із них 267 [270] неповнолітніх осіб було передано під нагляд батьків чи осіб, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за його згодою, а також окремих громадян на їхнє прохання (п. 3 ч. 2 ст. 105 КК).

В апеляційному порядку перевірено вироки місцевих загальних судів щодо 507

¹⁵ Звіт Державної установи «Центр пробації» форми № 10-УВП «Звіт про роботу уповноважених органів з питань пробації (кримінально-виконавчої інспекції) з особами, засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі».

[490] неповнолітніх осіб, що на 3,5 % більше, ніж у попередньому році. Із них **скасовано** вироки стосовно 117 [144] підлітків, або 23,1 % [29,4 %], у тому числі:

- із направленням справи на новий судовий розгляд – щодо 58 [96] осіб;
- із ухваленням нового вироку – щодо 52 [43] осіб.

Змінено вироки стосовно 197 [160] неповнолітніх осіб, або 38,9 % [32,7 %]; у тому числі із: пом'якшенням призначеного покарання без зміни правової кваліфікації кримінального правопорушення – стосовно 31 [49] підлітка; пом'якшенням призначеного покарання зі зміною правової кваліфікації – щодо 11 [7] неповнолітніх осіб.

Вироки місцевих загальних судів **залишено без зміни** стосовно 193 [186] неповнолітніх осіб, або 38,1 % [38 %].

Найбільший відсоток скасованих і змінених за апеляційними скаргами вироків у справах про злочини, вчинені неповнолітніми особами, постановили місцеві загальні суди областей: Вінницької – 35 % [14,6 %] від кількості засуджених, виправданих неповнолітніх осіб місцевими загальними судами області; Херсонської – 17,6 % [13,5 %]; Донецької – 16,3 % [7,7 %]; Чернігівської – 15,4 % [17,2 %]; Житомирської – 14 % [13,9 %]; Миколаївської – 13,8 % [14,9 %]. Найменший відсоток скасованих і змінених за апеляційними скаргами вироків у справах про злочини, вчинені неповнолітніми особами, постановили місцеві загальні суди областей: Луганської – 2,3 % [6,1 %]; Тернопільської – 2,4 % [11,9 %]; Івано-Франківської – 4,8 % [1,3 %].

У **касаційному порядку**¹⁶ перевірено судові рішення щодо 52 [24] неповнолітніх осіб, що у 2,2 раза більше, ніж у попередньому році. За результатами касаційного перегляду судові рішення **скасовано** стосовно 17 [11] підлітків, або 32,7 % [45,8 %] від кількості переглянутих; у тому числі із направленням справи *на новий судовий розгляд* – щодо 2 [5] осіб, *на новий апеляційний розгляд* – щодо 15 [6] осіб. **Змінено** судові рішення стосовно 5 [1] неповнолітніх осіб. Судові рішення залишено **без зміни** стосовно 30 [12] неповнолітніх осіб, або 57,7 % [50 %].

За **втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність** (ст. 304 КК) місцевими загальними судами у 2019 р. засуджено 61 [90] особу. За **невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей** (ст. 184 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КпАП)) до адміністративної відповідальності притягнуто 19,7 тис. [9,3 тис.] осіб, що у 2,1 раза більше.

¹⁶ Статистичний звіт форми № 5-ВС «Звіт про здійснення правосуддя Касаційним кримінальним судом у складі Верховного Суду».

3.7. Розгляд загальними судами кримінальних проваджень (справ) про злочини, вчинені організованими групами та злочинними організаціями

Згідно зі статистичними даними Генеральної прокуратури України¹⁷ в Україні упродовж 2019 р. було **виявлено 293 [288] організовані групи і злочинні організації** (на 1,7 % більше), із них *організованих груп* – 277 [276], *злочинних організацій* – 16 [12]. У тому числі з корумпованими зв'язками – 29 [21] організованих груп і злочинних організацій, із них з корумпованими зв'язками в органах влади та управління – 11 [7] організованих груп, та 1 [3] злочинна організація. Із міжрегіональними зв'язками – 23 [41]; з транснаціональними зв'язками – 6 [7]; сформовані на етнічній основі – 11 [17]; за участю неповнолітніх осіб – 6 [7].

Правоохоронними органами виявлено 1,4 тис. [1,4 тис.] осіб, які вчинили злочини у складі організованих груп та злочинних організацій, із них осіб у складі *організованих груп* – 1,2 тис. [1,3 тис.], *злочинних організацій* – 235 [168].

Відповідно до статистичних даних ДСА¹⁸ кількість кримінальних проваджень про злочини, вчинені організованими групами та злочинними організаціями, що **надійшли** у 2019 р. на розгляд до місцевих загальних судів, становила 341 [346]. Проте частка цих справ від загальної кількості кримінальних проваджень, що надійшли на розгляд до місцевих загальних судів, залишилася на рівні попереднього року – 0,3 % [0,3 %]. У провадженні місцевих загальних судів із урахуванням нерозглянутих за попередній рік **перебувало** 973 [830] справ зазначеної категорії стосовно 3,1 тис. [2,6 тис.] осіб.

Розглянуто 232 [214] справи про злочини, вчинені організованими групами та злочинними організаціями (23,8 % [25,8 %] від тих, що перебували на розгляді); із них із ухваленням вироку – 132 [151] справи, або 56,9 % [70,6 %] від кількості усіх розглянутих справ цієї категорії. **Закрито провадження** у 21 [6] справі, або 9,1 % [2,8 %].

Місцеві загальні суди визнали винними у вчиненні злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій 239 [332] осіб, або 86 % [93 %] від загальної кількості засуджених осіб за вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій (за вироками, що набрали і не набрали законної сили); із них у складі: організованих груп – 220 [298] осіб, злочинних організацій – 19 [34] осіб. Виправдано (за вироками, що набрали і не набрали законної сили) – 17 [11] осіб, або 12,9 % [7,3 %] від кількості справ, розглянутих із ухваленням вироку.

За вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій

¹⁷ Статистичний звіт Генеральної прокуратури України форми № 1-03 «Звіт про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями».

¹⁸ Статистичний звіт ДСА форми № 1-к «Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження».

засуджено 152 [219] особи (за вироками, що набрали законної сили)¹⁹, що на 30,6 % менше порівняно з 2018 р.; їх частка від загальної кількості засуджених осіб за всі види злочинів становила 0,2 % [0,3 %]; із них громадян України – 147 [216] осіб; у тому числі жінок – 29 [44]. За вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій найбільша кількість осіб була засуджена місцевими загальними судами м. Києва – 18 осіб та областей: Харківської – 18 осіб, Волинської – 13 осіб, Львівської – 12 осіб, Хмельницької – 10 осіб.

Виправдано 4 [0] особи.

Довічне позбавлення волі за вчинення злочинів у складі організованої групи та злочинної організації у 2019 р. не призначалося [1 особа].

До **позбавлення волі** на певний строк засуджено 36 [76] осіб; їх частка від кількості всіх осіб, засуджених за вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій, становила 23,7 % [34,7 %].

Штраф (як основне покарання) накладено на 40 [50] осіб, або 26,3 % [22,8 %].

Місцеві загальні суди **звільнили від відбування покарання** 76 [89] осіб, або 50 % [40,6 %] від загальної кількості засуджених за вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій осіб, із них звільнено **з випробуванням (ст. 75 КК)** – 72 [73] особи.

За **сукупністю злочинів (ст. 70 КК)** місцеві загальні суди призначили покарання 68 [113] особам, або 44,7 % [51,6 %] від загальної кількості засуджених за вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій осіб; **за сукупністю вироків (ст. 71 КК)** призначено покарання 7 [12] особам, або 4,6 % [5,5 %]. **Більш м'яке покарання**, ніж це передбачено законом, із урахуванням особи винного і наявності кількох обставин, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину (**ст. 69 КК**), призначено 45 [62] засудженим особам, або 29,6 % [28,3 %].

За вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій найбільшу кількість у 2019 р. становили особи, засуджені за незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК), – 30 осіб, або 19,7 % [15,1 %] від усіх засуджених за вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій осіб; за крадіжку (ст. 185 КК) – 16 осіб, або 10,5 % [5 %]; за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 307 КК) – 15 осіб, або 9,9 % [12,3 %]; за шахрайство (ст. 190 КК) – 10 осіб, або 6,6 % [5,9 %].

В **апеляційному порядку** протягом 2019 р.²⁰ перевірено вирoki місцевих

¹⁹ Статистичні звіти ДСА форми № 6 «Звіт про кількість осіб, засуджених, виправданих, справи щодо яких закрито, неосудних, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру та види кримінального покарання» та форми № 7 «Звіт про склад засуджених».

²⁰ Статистичний звіт ДСА форми № 2-к «Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку кримінального провадження».

загальних судів у справах про вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій стосовно 101 [36] особи, що у 2,8 раза більше, ніж у попередньому році; їх частка від ухвалених місцевими загальним судами вироків у справах цієї категорії становила 75,8 % [23,8 %]. **Скасовано** вирокі щодо 27 [12] осіб, або 26,7 % [33,3 %] від кількості переглянутих; у тому числі з направленням справи *на новий судовий розгляд* – стосовно 26 [8] осіб; *із закриттям кримінального провадження* – щодо 1 особи. Апеляційні загальні суди **змінити** вирок у справах цієї категорії стосовно 36 [15] осіб, або 35,6 % [41,7 %]. Вироки залишено **без зміни** щодо 38 [9] осіб, або 37,6 % [25 %].

У **касаційному порядку**²¹ стосовно 42 [20] осіб перевірено судові рішення, ухвалені у кримінальних провадженнях (справах) про вчинення злочинів у складі організованих груп та злочинних організацій, що у 2,1 раза більше. За результатами касаційного перегляду судові рішення *скасовано* щодо 23 [8] осіб, або 54,8 % [40 %] від кількості переглянутих судових рішень цієї категорії; у тому числі з направленням справи *на новий судовий розгляд* – стосовно 4 [0] осіб; *на новий апеляційний розгляд* – щодо 19 [8] осіб. *Змінено* судові рішення стосовно 8 [4] осіб. Судові рішення загальних судів залишено *без зміни* стосовно 11 [8] осіб, або 26,2 % [40 %].

3.8. Склад та структура засуджених осіб. Види покарання

Згідно зі статистичними даними Генеральної прокуратури України²² упродовж 2019 р. в Україні було **зареєстровано** 444 тис. [487 тис.] кримінальних правопорушень (злочинів), що на 8,8 % менше, ніж у 2018 р. Із них особливо тяжких злочинів – 15,4 тис. [15,7 тис.], що менше на 2,1 %; тяжких – 140 тис. [168 тис.], що на 16,4 % менше; середньої тяжкості – 178 тис. [197 тис.] та злочинів невеликої тяжкості – 110 тис. [107 тис.].

Частка кримінальних правопорушень, у яких особам вручено повідомлення про підозру, становила 38,7 % [39,4 %] від загальної кількості зареєстрованих. Досудове розслідування відповідно до ст. 280 КПК **зупинено** у 2,9 тис., або 0,7 % [4,5 тис., або 0,9 %] від кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень. Кількість кримінальних правопорушень, за якими провадження було направлено до місцевих загальних судів **з обвинувальним актом**, становила 155 тис., або 90 % [173 тис., або 90,3 %] від числа кримінальних правопорушень, у яких особам вручено повідомлення про підозру.

Із загальної кількості кримінальних правопорушень, за якими провадження було направлено до місцевих загальних судів з обвинувальним актом, 38,4 %

²¹ Статистичний звіт форми № 5-ВС «Звіт про здійснення правосуддя Касаційним кримінальним судом у складі Верховного Суду».

²² Статистичний звіт Генеральної прокуратури України форми № 1 «Єдиний звіт про кримінальні правопорушення».

[38,4 %] правопорушень було вчинено *особами, які раніше вчиняли кримінальні правопорушення; групою осіб* – 5,1 % [6 %]; у стані алкогольного сп'яніння – 6,8 % [6,4 %]. На 15 % менше, або 2,6 тис. [3,1 тис.] кримінальних проваджень протягом 2019 р. направлено до місцевих загальних судів із клопотанням *про звільнення від кримінальної відповідальності*; кримінальних проваджень із клопотанням *про застосування примусових заходів медичного характеру* – 1,2 тис. [1,1 тис.]; із клопотанням *про застосування примусових заходів виховного характеру* – 230 [266].

На 61 % збільшилася кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень, пов'язаних *із насильством у сім'ї*, – 2,6 тис. [1,6 тис.]. Із обвинувальним актом до місцевих загальних судів направлено 97,8 % [95,6 %] таких кримінальних проваджень.

Кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень, учинених *з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості*, становила – 100 [103]; частка кримінальних правопорушень, у яких особам вручено повідомлення про підозру, – 6 % [10,7 %] від загальної кількості зареєстрованих злочинів цієї категорії.

На 15 % зменшилася кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень, учинених *з використанням зброї або боєприпасами*, – 935 [1,1 тис.]; із них з використанням вогнепальної зброї – 388 [508], холодної зброї – 287 [249], вибухових речовин – 36 [36], боєприпасів – 224 [307].

За даними ДСА²³ у 2019 р. за вироками, що набрали законної сили, засуджено 70,4 тис. [73,7 тис.] осіб, що на 4,5 % менше порівняно з 2018 р. У тому числі за вчинення **тяжких та особливо тяжких злочинів** засуджено 22,5 тис. [24,4 тис.] осіб, що на 7,9 % менше; їх частка серед усіх засуджених за всі види злочинів також дещо зменшилась і становила 32 % [33,2 %]. За вчинення злочинів **середньої тяжкості** засуджено 37,8 тис. [39,4 тис.] осіб, що на 3,9 % менше; проте їх частка від кількості усіх засуджених за всі види злочинів осіб залишилася майже на рівні попереднього року – 53,7 % [53,4 %]. За вчинення злочинів **невеликої тяжкості** засуджено 10 тис. [9,9 тис.] осіб, що на 1,8 % більше, або 14,3 % [13,4 %] від кількості усіх засуджених за всі види злочинів осіб.

Найбільше осіб було засуджено місцевими загальними судами областей: Дніпропетровської – 7,7 тис., або 10,9 % [11,4%] від загальної кількості засуджених; Харківської – 5,5 тис., або 7,7 % [7,5 %]; Донецької – 4,9 тис., або 6,9 % [6,7 %]; Запорізької – 3,7 тис., або 5,3 % [5,5 %]; Львівської – 3,6 тис., або 5,2 % [5,1 %]; Полтавської – 3,4 тис., або 4,9 % [4,9 %]; Одеської – 3,2 тис., або 4,5 % [4,9 %]; Київської – 3,2 тис., або 4,5 % [4,2 %] та м. Києва – 3,8 тис., або 5,4 % [5,7 %].

²³ Статистичні звіти ДСА форми № 6 «Звіт про осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності, та види кримінального покарання» та форми № 7 «Звіт про склад засуджених».

Найменший показник кількості засуджених осіб зафіксовано в областях: Тернопільській – 1 тис., або 1,4 % [1,6 %]; Чернівецькій – 1,3 тис., або 1,9 % [1,7 %].

Найбільшу як кількість, так і частку у **структурі засуджених** за всі види злочинів становили особи, засуджені за вчинення злочинів проти власності (статті 185–198 КК), – 38,6 тис. [40,6 тис.] осіб, що на 5 % менше, ніж у 2018 р.; їх частка у структурі всіх засуджених становила 54,9 % [55,1 %];

– за вчинення злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (статті 305–320 КК) засуджено 9,6 тис. [10,1 тис.] осіб, або 13,6 % [13,7 %] від кількості всіх засуджених за всі види злочинів;

– за вчинення злочинів проти життя та здоров'я особи (статті 115–145 КК) – 5,4 тис. [5,3 тис.] осіб, або 7,7 % [7,1 %];

– за вчинення злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту (статті 276–292 КК) – 3,3 тис. [3,6 тис.] осіб, або 4,7 % [4,8 %];

– за вчинення злочинів проти громадської безпеки (статті 255–270¹ КК) – 2,9 тис. [3,3 тис.] осіб, або 4,1 % [4,5 %];

– за вчинення злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини) (статті 402–435 КК) – 2,6 тис. [2,7 тис.] осіб, або 3,6 % [3,6 %];

– за вчинення злочинів проти громадського порядку та моральності (статті 293–304 КК) – 1,4 тис. [1,6 тис.] осіб, або 2 % [2,1 %];

– за вчинення злочинів проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян (статті 338–360 КК) – 1,4 тис. [1,2 тис.] осіб, або 2 % [1,6 %];

– за вчинення злочинів проти правосуддя (статті 371–400 КК) – 1,2 тис. [1,1 тис.] осіб, або 1,7 % [1,6 %];

– за вчинення злочинів проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина (статті 157–184 КК) – 916 [854] особи, або 1,3 % [1,2 %];

– за вчинення злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, (статті 364–370 КК) – 885 [788] осіб, або 1,3 % [1,1 %];

– за вчинення злочинів у сфері господарської діяльності (статті 199–233 КК) – 654 [868] осіб, або 0,9 % [1,2 %];

– за вчинення злочинів у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації (статті 328–337 КК) – 582 [442] особи, або 0,8 % [0,6 %];

– за вчинення злочинів проти довкілля (статті 236–254 КК) – 507 [816] осіб, або 0,7 % [1,1 %];

– за вчинення злочинів проти основ національної безпеки України (статті

109–114¹ КК) – 194 [100] осіб, або 0,3 % [0,1 %];

– за вчинення злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (статті 152–156 КК) – 119 [117] осіб, або 0,2 % [0,2 %];

– за вчинення злочинів проти волі, честі та гідності особи (статті 146–151 КК) – 92 [82] особи, або 0,1 % [0,1 %];

– за вчинення злочинів проти безпеки виробництва (статті 271–275 КК) – 83 [81] особа, або 0,1 % [0,1 %];

– за вчинення злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку (статті 361–363¹ КК) – 50 [49] осіб, або 0,07 % [0,07 %];

– за вчинення злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (статті 436–474 КК) – 4 [10] осіб, або 0,01 % [0,01 %].

На 8,4 % зменшилася кількість осіб, які вчинили злочини у **стані алкогольного або наркотичного сп'яніння**, – 6,7 тис. [7,3 тис.] осіб (кожний десятий засуджений); їх частка від загальної кількості засуджених за всі види злочинів також зменшилася і становила 9,6 % [10 %].

Кількість засуджених за вчинення злочинів у **складі організованої групи та злочинної організації** зменшилася на 30,6 % і становила 152 [219] осіб; їх частка від загальної кількості засуджених за всі види злочинів також дещо зменшилася – 0,2 % [0,3 %].

За вчинення злочинів **групою осіб** за попередньою змовою або без такої протягом минулого року засуджено 8,7 тис. [7,1 тис.] осіб (майже кожний десятий засуджений), що менше на 18,4 %; їх частка від загальної кількості засуджених за всі види злочинів – 10,1 % [11,8 %].

На час вчинення злочину **ніде не працювали і не навчалися або перебували на обліку в державній службі зайнятості** 51,8 тис. [54,2 тис.] осіб, що на 4,4 % менше, або 73,6 % [73,5 %] від загальної кількості всіх засуджених за всі види злочинів; із них раніше судимі – 15,3 тис. [15,8 тис.] осіб. На обліку в службі зайнятості перебувало 956 [1,3 тис.] осіб, або 1,8 % [2,3 %] від загальної кількості працездатних осіб, які на час вчинення злочину не працювали і не навчалися.

Зменшилася на 3,3 % кількість засуджених осіб, які були **раніше судимими і мали незняту або непогашену судимість** – 17,5 тис. [18,1 тис.] осіб; їх частка від загальної кількості всіх засуджених становила 24,8 % [24,5 %]; із них раніше були звільнені умовно-достроково 1,6 тис. [1,7 тис.] осіб.

Кількість засуджених **жінок** зменшилася на 0,7 % і становила 8,6 тис. [8,7 тис.], або 12,2 % [11,8 %] від загальної кількості всіх засуджених.

Місцеві загальні суди **виправдали** (за вироками, що набрали законної сили) 171 [140] особу (на 22,1 % більше), із них у справах у формі приватного обвинувачення (порушуються на підставі заяви потерпілого) – 2 [1] особи; у

справах публічного обвинувачення – 169 [139] осіб. Найбільший показник виправданих місцевими загальними судами осіб зафіксовано в областях: Черкаській – 24 особи, або 14 % від загальної кількості виправданих; Вінницькій – 17, або 9,9 %; Сумській – 17, або 9,9 %; Чернігівській – 16, або 9,4 %; Київській – 12, або 7 %.

Примусові заходи медичного характеру застосовано до 540 [653] неосудних осіб, із них за вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів щодо 263 [324] осіб.

Кількість осіб, стосовно яких місцеві загальні суди **закрили матеріали кримінального провадження**, становила 22,4 тис. [22,4 тис.]. Зокрема, провадження закрито у зв'язку з:

- відмовою прокурора або потерпілого, його представника від обвинувачення в кримінальному провадженні – 9,9 тис. [11,3 тис.] осіб, їх частка від кількості всіх осіб, щодо яких провадження закрито, становила 44 % [50,3 %];
- примиренням винного з потерпілим – 3,3 тис. [3 тис.] осіб, або 14,9 % [13,3 %];
- дійовим каяттям – 1,9 тис. [1,8 тис.] осіб, або 8,5 % [8,1 %];
- смертю – 2,2 тис. [1,8 тис.] осіб, або 9,6 % [8 %];
- зміною обстановки – 466 [471] осіб, або 2,1 % [2,1 %];
- передачею особи на поруки – 375 [367] осіб, або 1,7 % [1,6 %];
- амністією – 37 [102] осіб, або 0,2 % [0,5 %].

У тому числі *у справах публічного обвинувачення закрито провадження* стосовно 19,3 тис. [19,1 тис.] осіб, із них *у зв'язку з відмовою прокурора або потерпілого, його представника від обвинувачення в кримінальному провадженні* щодо 7,1 тис. [8,3 тис.] осіб, або 37 % [43,4] від кількості всіх осіб, щодо яких закрито провадження у справах публічного обвинувачення; *у зв'язку з примиренням винного з потерпілим* – щодо 3,1 тис. [2,8 тис.] осіб, або 15,9 % [14,4 %].

Штраф як основне покарання місцеві загальні суди наклали на 21,4 тис. [19,9 тис.] осіб, що на 7,8 % більше, або 30,4 % [27 %] від загальної кількості засуджених за всі види злочинів. **Громадські роботи** призначено 4,2 тис. [4,4 тис.] осіб, що на 4,5 % менше, або 6 % [6 %]; **арешт** застосовано до 2,5 тис. [2,6 тис.] осіб, що на 3,3 % менше, або 3,6 % [3,5 %]; **обмеження волі** застосовано до 827 [909] осіб, що на 9 % менше, або 1,2 % [1,2 %]; **виправні роботи** призначено 65 [88] особам, що на 26,1 % менше, або 0,1 % [0,1 %]; **службове обмеження для військовослужбовців** застосовано до 28 [42] осіб, що на 33,3 % менше, або 0,04 % [0,1 %]; **тримання в дисциплінарному батальйоні** призначено 43 [29] особам, або 0,1 % [0,04 %]; **позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю** (як основне покарання) застосовано до 1 [0] особи.

Кількість осіб, засуджених до **позбавлення волі** на певний строк, зменшилася на 3,9 % і становила 13,2 тис. [13,8 тис.] осіб; проте їх частка від загальної кількості засуджених за всі види злочинів залишилася на рівні 2018 р. – 18,8 % [18,7 %]. Із них

61,6 % [63,4 %] становили особи, засуджені до позбавлення волі на певний строк за вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів, – 8,1 тис. [8,7 тис.] осіб. Найбільший відсоток засуджених до позбавлення волі осіб спостерігався в місцевих загальних судах областей: Дніпропетровської – 29 % від числа всіх засуджених осіб судами цієї області; Харківської – 24,4 %, Вінницької – 23 %, Херсонської – 21,9 %, Донецької – 19,3 %.

Зокрема до позбавлення волі засуджено за вчинення таких злочинів: умисне вбивство (ст. 115 КК) – 374 особи, або 97,1 % [94,7 %] від кількості всіх засуджених за цей вид злочину; розбій (ст. 187 КК) – 480 осіб, або 76,4 % [78 %]; зґвалтування (ст. 152 КК) – 48 осіб, або 73,8 % [84,8 %]; заподіяння умисних тяжких тілесних ушкоджень (ст. 121 КК) – 504 особи, або 48,9 % [45,6 %]; катування (ст. 127 КК) – 4 особи, або 44,4 % [25 %]; крадіжка (ст. 185 КК) – 6,8 тис. осіб, або 21,1 % [20,8 %]; грабіж (ст. 186 КК) – 1,5 тис. осіб, або 42 % [42,4 %]; вимагання (ст. 189 КК) – 13 осіб, або 22,8 % [37,3 %]; шахрайство (ст. 190 КК) – 249 осіб, або 13,9 % [13,1 %]; незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 307 КК) – 278 осіб, або 53,3 % [62,7 %]; торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини (ст. 149 КК) – 13 осіб, або 37,1 % [33,3 %]; незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК) – 419 осіб, або 16,6 % [14 %].

Довічне позбавлення волі за вчинення особливо тяжких злочинів застосовано до 11 [21] осіб.

Місцеві загальні суди відповідно до вимог ст. 70 КК призначили покарання за сукупністю злочинів 9,3 тис. [9 тис.] осіб, що на 2,8 % більше, або 13,1 % [12,2 %] від загальної кількості засуджених протягом року осіб. За сукупністю вироків (ст. 71 КК) покарання призначено 8,4 тис. [8,6 тис.], що менше на 1,3 %, або 12 % [11,6 %].

У 2019 р. більш м'яке покарання, ніж це передбачено законом, із урахуванням особи винного і наявності кількох обставин, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину (ст. 69 КК), призначено 1,8 тис. [2 тис.] осіб, що на 8,5 % менше, або 2,6 % [2,7 %] від загальної кількості засуджених.

Місцеві загальні суди звільнили від відбування покарання 27,9 тис. [31,9 тис.] засуджених осіб, що на 12,4 % менше; їх частка від загальної кількості засуджених за всі види злочинів осіб також зменшилася – 39,7 % [43,2 %]; із них звільнено з випробуванням (ст. 75 КК) – 26,7 тис. [28,1 тис.] осіб, або 38 % [38,1 %]. У тому числі за вчинення тяжких злочинів звільнено від відбування покарання з випробуванням 12,9 тис. [13,7 тис.] засуджених, або 48,2 % [48,9 %] від загальної кількості звільнених із випробуванням осіб, а за особливо тяжкі – 133 [134] особи, або 0,5 % [0,5 %]. Найбільший відсоток осіб, звільнених від відбування покарання з

випробуванням, зафіксовано в місцевих загальних судах областей: Луганської – 48,5 % від числа всіх осіб, засуджених судами області; Кіровоградської – 47,8 %; Закарпатської – 47,2 %; Одеської – 46 %; Запорізької – 45,8 %; Миколаївської – 44,8 %; Рівненської – 44,2 %; Харківської – 43,3 %; Дніпропетровської – 42,5 %. Найменший відсоток звільнених від відбування покарання з випробуванням осіб спостерігався у місцевих загальних судах областей: Сумської – 20,6 %; Івано-Франківської області – 23,5 %.

Кількість засуджених осіб, до яких місцеві загальні суди як додаткове покарання застосували **конфіскацію майна**, зменшилася на 8,2 % і становила 857 [934] осіб.

Спеціальну конфіскацію, як один із заходів кримінально-правового характеру, застосовано до 461 [476] засудженої особи, із них: за незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом (ст. 249 КК) – 95 [137] осіб; вчинення крадіжки (ст. 185 КК) – 77 [51] осіб; незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК) – 27 [51] осіб; незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК) – 60 [49] осіб; незаконну порубку лісу (ст. 246 КК) – 23 [44] особи; пропозицію, обіцянку або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК) – 70 [33] осіб.

Штраф як додаткове покарання місцеві загальні суди наклали на 50 [61] осіб. **Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю** як додаткове покарання призначено 1,4 тис. [1,4 тис.] осіб, що на 3,8 % менше порівняно з 2018 р. **Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу** застосовано до 30 [28] осіб.

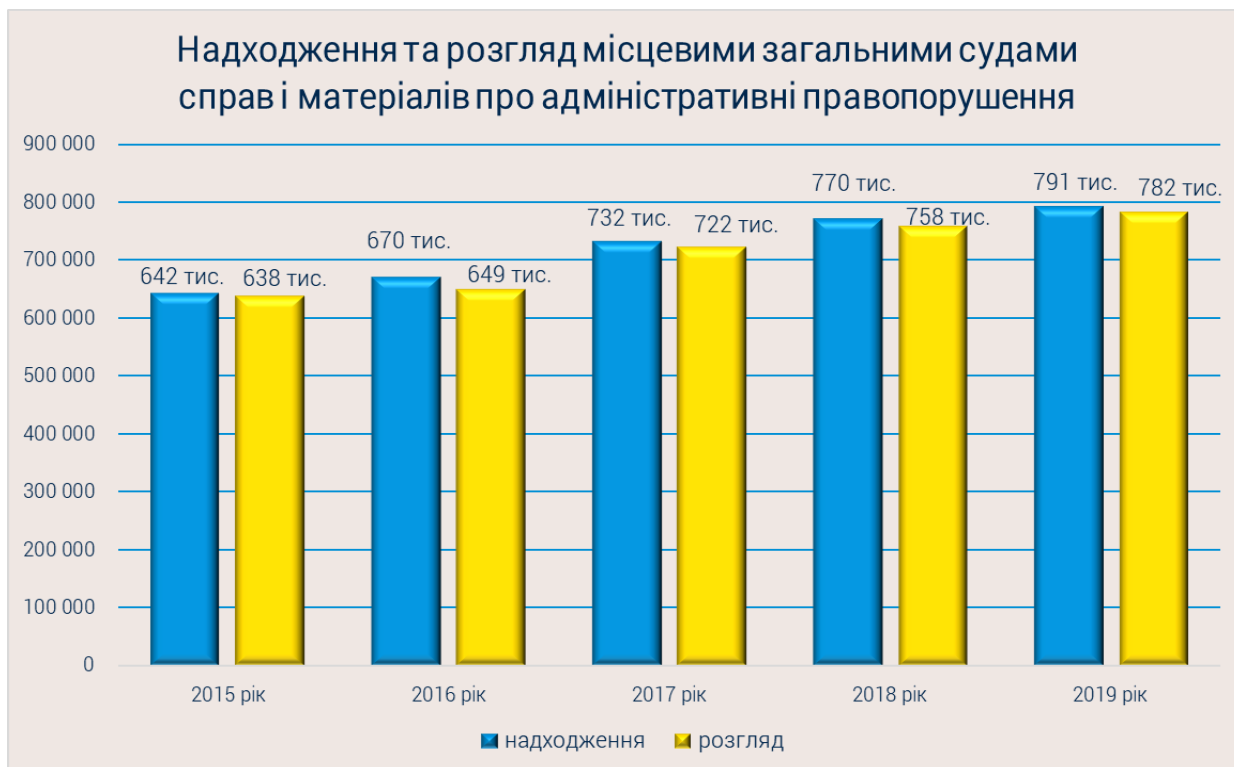
4. РОЗГЛЯД ЗАГАЛЬНИМИ СУДАМИ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

За статистичними даними Міністерства внутрішніх справ України²⁴ протягом 2019 р. органами національної поліції України **виявлено** 4 млн 94 тис. [3 млн 639 тис.] **адміністративних правопорушень**, що на 12,5 % більше порівняно з попереднім роком. За виявленими правопорушеннями складено 698 тис. [666 тис.] адміністративних протоколів (17,1 % від кількості виявлених адміністративних правопорушень) та 3 млн 396 тис. [2 млн 972 тис.] адміністративних постанов (82,9 %).

Упродовж останніх чотирьох років спостерігається тенденція до поступового збільшення кількості надходження до місцевих загальних судів

²⁴ Статистичний звіт Міністерства внутрішніх справ України форми № 1-АП «Звіт про стан застосування адміністративного законодавства органами Національної поліції України».

справ і матеріалів про адміністративні правопорушення. Так, за статистичними даними ДСА, якщо у 2016 р. кількість справ і матеріалів про адміністративні правопорушення, які **надійшли** на розгляд до місцевих загальних судів, збільшилася на 4,4 % порівняно з 2015 р., у 2017 р. – на 9,3 % порівняно з 2016 р., у 2018 р. – на 5,1 % порівняно з 2017 р., то у 2019 р. їх обсяг у порівнянні з 2018 р. збільшився на 2,8 % і становив 791 тис.²⁵ [770 тис.]; із них саме справ про адміністративні правопорушення – 783 тис. [758 тис.], що також більше на 3,3 %.



Усього на розгляді місцевих загальних судів **перебувало** 842 тис. [811 тис.] справ і матеріалів про адміністративні правопорушення, із них саме справ – 834 тис. [799 тис.], що на 4,3 % більше.

Із винесенням постанови місцеві загальні суди **розглянули** 665 тис. [631 тис.] справ і матеріалів про адміністративні правопорушення, що на 5,4 % більше; із них саме справ – 657 тис. [619 тис.] стосовно 659 тис. [621 тис.] осіб. Частка розглянутих справ становила 78,8 % [77,5 %] від кількості тих, що перебували на розгляді. Серед розглянутих із винесенням постанови справ про адміністративні правопорушення 39 % [39,3 %] становили справи *про порушення Правил дорожнього руху (статті 121–132¹ КпАП)*.

За вчинення адміністративних правопорушень, відповідальність за які

²⁵ Статистичний звіт ДСА форми № 1-п «Звіт судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення».

передбачена КпАП, місцеві загальні суди застосували різні **види стягнень** до 407 тис. [376 тис.] осіб; їх частка від загальної кількості осіб, щодо яких розглянуто справи, становила 61,7 % [60,6 %].

Серед загальної кількості осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності, 14,7 % [13,1 %], або 60 тис. [49 тис.] становили **жінки; громадяни іншої держави** – 1,3 % [0,9 %], або 5,2 тис. [3,2 тис.].

Серед притягнутих до адміністративної відповідальності переважною більшістю були працездатні особи, які на момент вчинення правопорушення не працювали і не навчалися, – 229 тис. [195 тис.], або 56,4 % [51,9 %]; робітники – 46 тис. [42 тис.], або 11,3 % [11,1 %]; військовослужбовці – 20 тис. [18 тис.], або 4,9 % [4,7 %].

Найпоширенішим видом серед адміністративних стягнень, застосованих місцевими загальними судами до осіб за вчинення адміністративних правопорушень, був і залишається **штраф**. Місцеві загальні суди оштрафували 368 тис. [347 тис.] осіб, що на 6,1 % більше порівняно з 2018 р.; проте їх частка від кількості осіб, на яких накладено адміністративне стягнення, зменшилася – 90,6 % [92,2 %]. Загальна сума накладеного штрафу збільшилася на 16,8 % і становила 1 млрд 525 млн грн [1 млрд 306 млн грн], із яких добровільно сплачено 213 млн 380 тис. грн, або 14 % [15 %] від суми накладеного.

У 2,3 раза збільшилася кількість осіб, до яких місцеві загальні суди за вчинення адміністративних правопорушень застосували **попередження** – 13 тис. [6 тис.] осіб; їх частка серед усіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення, становила – 3,3 % [1,6 %]. Збільшення у 2019 р. кількісного показника такого виду адміністративного стягнення як попередження відбулося за рахунок збільшення у 2,9 раза застосування до батьків або осіб, що їх замінюють, попередження за невиконання обов'язків щодо виховання дітей. Так, у 2019 р. попередження застосовано до 12 тис. [4 тис.] батьків або осіб, що їх замінюють (ст. 184 КпАП).

Громадські роботи місцеві загальні суди призначили 7 тис. [10 тис.] правопорушникам, що порівняно з попереднім роком менше на 37,1 %; їх частка від кількості тих осіб, на яких накладено адміністративне стягнення, становила 1,6 % [2,8 %].

Суспільно корисні роботи призначено 8 тис. [4 тис.] осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, або 2 % [0,9 %] від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення.

Адміністративний арешт призначено 5 тис. [6 тис.] осіб, що на 5,1% менше, або 1,3 % [1,5 %].

Арешт з утриманням на гауптвахті призначено 1,3 тис. [1,3 тис.] осіб за окремі види військових адміністративних правопорушень, або 0,3 % [0,4 %].

Виправні роботи місцеві загальні суди застосували до 32 [36] осіб, або 0,01 %

[0,01 %] серед усіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення.

Місцевими загальними судами **позбавлено спеціального права** (як основний, так і додатковий вид адміністративного стягнення) 66 тис. [62 тис.] осіб (усі за порушення Правил дорожнього руху), що на 7,7 % більше. Їх частка становила 16,3 % [16,4 %] від загальної кількості осіб, на яких накладено адміністративне стягнення, або 34,5 % [34,5 %] від тих осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил дорожнього руху (статті 121–132¹ КпАП).

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, як додатковий вид адміністративного стягнення, призначено 15 [658] особам.

Оплатне вилучення предмета, що був знятий вчинення чи безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення (як основний, так і додатковий вид адміністративного стягнення), застосовано до 186 [178] осіб, 0,05 % [0,05 %].

Конфіскацію предметів, що були знятими вчинення або безпосередніми об'єктами адміністративного правопорушення (як основний, так і додатковий вид адміністративного стягнення), місцеві загальні суди застосували до 18 тис. [18 тис.] осіб, або 4,3 % [4,7 %].

У 2019 р. вилучено 53 [60] одиниці вогнепальної зброї, 82 [969] одиниці бойових припасів, 6 кг [2 кг] наркотичних засобів. Конфісковано автомобілів – 4 [16]; товарів та цінностей на суму 22 млн 276 тис. грн; валюту на суму 5 млн 951 тис. грн.

Місцеві загальні суди із різних підстав **закрили провадження** у справах про адміністративні правопорушення стосовно 242 тис. [234 тис.] осіб, що на 3,3 % більше, або 36,8 % [37,7 %] від загальної кількості тих, щодо яких розглянуто справи.

У тому числі *за малозначністю вчиненого правопорушення* з усним зауваженням на адресу правопорушника щодо недопустимості протиправних діянь звільнено від адміністративної відповідальності 40 тис. [38 тис.] осіб, що на 3,6 % більше, або 16,4 % [16,3 %] від кількості тих осіб, щодо яких провадження у справі закрито. Найбільший відсоток звільнених з цієї підстави осіб (від кількості осіб, стосовно яких провадження у справі закрито) спостерігався у місцевих загальних судах областей: Житомирської – 38,7 %, або 3,5 тис. осіб; Рівненської – 29,9 %, або 1,6 тис. осіб; Волинської – 28,3 %, або 1,1 тис. осіб; Тернопільської – 28,2 %, або 1,7 тис. осіб; Сумської – 27,4 %, або 1,4 тис. осіб. Найменший відсоток звільнених за малозначністю вчиненого правопорушення відмічався в судах областей: Луганської – 2,3 %, або 632 особи; Миколаївської – 8,4 %, або 646 осіб; Харківської – 8,6 %, або 901 особа.

На 0,5 % зменшилася кількість осіб, стосовно яких місцеві загальні суди закрили провадження у зв'язку *із закінченням строків для накладення адміністративного стягнення*, передбачених ст. 38 КпАП та ст. 467 Митного кодексу

України (далі – МК), – 136 тис. [137 тис.] осіб, або 56,3 % [58,5 %] від кількості тих осіб, стосовно яких провадження у справі закрито. Найбільша частка осіб, щодо яких закрито провадження у справі саме з цієї підстави (від кількості осіб, стосовно яких провадження у справі закрито), зафіксована у місцевих загальних судах областей: Луганської – 93,9 %, або 26 тис. осіб; Івано-Франківської – 68,8 %, або 4,2 тис. осіб; Херсонської – 68,7 %, або 5,4 тис. осіб; Харківської – 65,2 %, або 6,8 тис. осіб; Черкаської – 60,1 %, або 3,8 тис. осіб.

За відсутністю події та складу адміністративного правопорушення закрито провадження у справах стосовно 59 тис. [53 тис.] осіб, що на 11 % більше; їх частка від кількості осіб, стосовно яких провадження у справі закрито, також збільшилася – 24,5 % [22,7 %]. Найбільший відсоток осіб, щодо яких провадження у справі закрито саме з цієї підстави (від кількості осіб, стосовно яких провадження у справі закрито), відмічався у місцевих загальних судах областей: Кіровоградської – 38 %, або 1,6 тис. осіб; Дніпропетровської – 37 %, або 9,2 тис. осіб; Миколаївської – 36,6 %, або 2,8 тис. осіб; Сумської – 35,9 %, або 1,8 тис. осіб; Чернівецької – 35,9 %, або 2,2 тис. осіб.

За вчинення адміністративних правопорушень у віці від 16 до 18 років місцеві загальні суди застосували **заходи впливу**, передбачені ст. 24¹ КпАП, до 10 тис. [10 тис.] неповнолітніх осіб.

У **структурі справ про адміністративні правопорушення**, що надійшли на розгляд до місцевих загальних судів, найбільшу частку становили:

- справи про порушення правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна (ст. 124 КпАП), – 19 % [17,3 %] від усіх справ про адміністративні правопорушення, що надійшли на розгляд, або 149 тис. таких справ;
- справи про вчинення правопорушень, пов'язаних із керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції (ст. 130 КпАП) – 17,4 % [16,4 %], або 136 тис. справ;
- справи про вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування (ст. 173² КпАП) – 14,4 % [13,5 %], або 113 тис. справ (місцевими загальними судами застосовано адміністративні стягнення: штраф – 44 тис. [37 тис.] осіб; громадські роботи – майже 5 тис. [8 тис.] осіб; адміністративний арешт – 1,6 тис. [1,8 тис.] осіб);
- справи про дрібне хуліганство (ст. 173 КпАП) – 8,1 % [8,4 %], або 64 тис. справ;
- справи про невиконання батьками або особами, які їх замінюють, обов'язків

- щодо виховання дітей (ст. 184 КпАП) – 5,3 % [2,4 %], або 41 тис. справ;
- справи про порушення правил адміністративного нагляду (ст. 187 КпАП) – 5,2 % [4,8 %], або 41 тис. справ;
- справи про незаконне перетинання або спробу незаконного перетинання державного кордону України (ст. 204¹ КпАП) – 3,6 % [4,6 %], або 28 тис. справ;
- справи про несплату аліментів (ст. 183¹ КпАП) – 2,6 % [2,8 %], або 21 тис. справ;
- справи про розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв військовослужбовцями (ст. 172²⁰ КпАП) – 2,1 % [2,1 %], або 16 тис. справ;
- справи про порушення правил використання об'єктів тваринного світу (ст. 85 КпАП) – 2 % [1,9 %], або 15 тис. справ;
- справи про порушення порядку ведення податкового обліку, надання аудиторських висновків (ст. 163¹ КпАП) – 1,9 % [2,1 %], або 15 тис. справ;
- справи про торгівля з рук у невстановлених місцях (ст. 160 КпАП) – 1,8 % [0,5 %], або 14 тис. справ;
- справи про дрібне викрадення чужого майна (ст. 51 КпАП) – 1,8 % [0,7 %], або 14 тис. справ;
- справи про злісну непокору законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця (ст. 185 КпАП) – 1,5 % [0,5 %], або 12 тис. справ;
- справи про розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді (ст. 178 КпАП) – 1,4 % [0,3 %], або 11 тис. справ;
- справи про неподання або несвоєчасне подання платіжних доручень на перерахування належних до сплати податків та зборів (обов'язкових платежів) (ст. 163² КпАП) – 1,4 % [0,8 %], або 11 тис. справ;
- справи про порушення вимог фінансового контролю (ст. 172⁶ КпАП) – 1,3 % [0,5 %], або 11 тис. справ.

Протягом 2019 р. у провадженні місцевих загальних судів перебувало 9 тис. [7 тис.] справ **про порушення митних правил**, що на 30,7 % більше порівняно з попереднім роком. Розглянуто 8 тис. [6 тис.] таких справ (на 23,7 % більше). Їх частка від загальної кількості розглянутих місцевими загальними судами справ про адміністративні правопорушення також дещо збільшилась і становила 1,2 % [1 %]. **Адміністративне стягнення** за порушення митних правил застосовано до 6 тис. [5 тис.] осіб (більше на 29,1 %), або 83,1 % [79,6 %] від кількості осіб, щодо яких справи про порушення митних правил розглянуто з винесенням постанови. **Закрито справи** стосовно 1,3 тис. [1,2 тис.] осіб, із них у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративних стягнень (ст. 467 МК) – щодо 344 [435] осіб, або 27,2 % [35,4 %] від

усіх справ цієї категорії, провадження в яких закрито.

У справах про порушення митних правил місцеві загальні суди **оштрафували** 6 тис. [4 тис.] осіб, або 89,7 % [90,9 %] від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення митних правил. Загальна сума накладеного місцевими загальними судами на порушників штрафу становила 442 млн 814 тис. грн., із яких добровільно сплачено лише 6 млн 599 тис. грн., або 1,5 % [1 %] від суми накладеного. **Конфіскацію** товарів, транспортних засобів – безпосередніх предметів порушення митних правил (як основний, так і додатковий вид адміністративного стягнення) застосовано до 4 тис. [4 тис.] осіб, або 70,9 % [75,5 %] від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення митних правил.

Упродовж 2019 р. на розгляд до місцевих загальних судів на виконання вимог Закону України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII «Про запобігання корупції» надійшло 11 тис. [10 тис.] **справ про вчинення корупційних правопорушень**, відповідальність за які передбачена КпАП (глава 13-А «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією», статті 172⁴–172⁹ КпАП), що на 6,9 % більше, ніж у 2018 р. Усього у провадженні перебувало 11 тис. [10 тис.] справ цієї категорії.

Із винесенням постанови місцеві загальні суди **розглянули** 10 тис. [8 тис.] справ про адміністративні корупційні правопорушення, або 84,6 % [77,3 %] від кількості тих, що перебували на розгляді.

Місцеві загальні суди **закрили провадження** у справах про адміністративні корупційні правопорушення стосовно 5 тис. [4 тис.] осіб, що на 28,6 % більше. Їх частка від кількості осіб, щодо яких справи про адміністративні корупційні правопорушення розглянуто з винесенням постанови, також збільшилася – 51,8 % [49,1 %]. У тому числі провадження у справах закрито у зв'язку з:

- відсутністю події та складу адміністративного правопорушення – стосовно 2 тис. [2 тис.] осіб, або 33 % [42,1 %] від кількості осіб, щодо яких провадження у справах цієї категорії закрито;
- закінченням строків для накладення адміністративного стягнення, передбачених ст. 38 КпАП, – стосовно майже 3 тис. [2 тис.] осіб, або 51 % [40,5 %].
- за малозначністю вчиненого корупційного правопорушення звільнено від адміністративної відповідальності 701 [626] осіб, або 13,9 % [16 %].

Штраф накладено майже на 5 тис. [4,1 тис.] осіб, що на 15,2 % більше; їх частка від кількості осіб, стосовно яких розглянуто справи про адміністративні корупційні правопорушення з винесенням постанови, становила 48,3 % [50,9 %]. Загальна сума накладеного судами штрафу склала 5 млн 286 тис. грн, із них добровільно сплачено 3 млн 673 тис. грн, або 69,5 % [63,8 %] від суми

накладеного. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, як додатковий вид адміністративного стягнення, призначено 15 [3] особам. Конфіскацію предметів, грошей (як додаткове стягнення) застосовано до 8 [13] осіб.

Станом на 31 грудня 2019 р. місцеві загальні суди усього не розглянули майже 60 тис. справ про адміністративні правопорушення, або 7,2 % [6,7 %] від кількості тих, що перебували у провадженні протягом минулого року.

На розгляд до апеляційних загальних судів²⁶ у 2019 р. надійшло 21 тис. [25 тис.] справ про адміністративні правопорушення за апеляційними скаргами на постанови місцевих загальних судів, що на 13,4 % менше, ніж у 2018 р. Усього у провадженні перебувало 23 тис. [26 тис.] таких справ (на 12,2 % менше).

За апеляційними скаргами розглянуто 16 тис. [майже 16 тис.] справ про адміністративні правопорушення, що на 2,2 % більше.

За результатами перегляду скасовано і змінено 6,5 тис. [7 тис.] постанов (на 0,8 % менше порівняно з попереднім роком); у тому числі скасовано – 5,6 тис. [6 тис.] постанов; змінено – 820 [850] постанов. Відсоток скасованих і змінених постанов місцевих загальних судів у справах про адміністративні правопорушення (від загальної кількості ними ухвалених) залишився на рівні попереднього року і становив 1 % [1 %].

Скасовано постанови місцевих загальних судів із:

- закриттям провадження у справі скасовано 4,3 тис. [4,3 тис.] постанов, у тому числі через відсутність події і складу адміністративного правопорушення – 2,8 тис. [2,6 тис.] постанов, що на 10,2 % більше;
- прийняттям нової постанови скасовано 1,3 тис. [1,4 тис.] постанов.
- у зв'язку із розглядом справи за відсутності особи або якщо немає підтвердження про своєчасне її сповіщення про час і місце розгляду справи скасовано 320 [468] постанов.

Понад строки, встановлені КпАП, апеляційні загальні суди розглянули 9,5 тис. [7,2 тис.] апеляційних скарг, що на 32,5 % більше, або 58,8 % [45,3 %] від усіх розглянутих скарг на постанови у справах про адміністративні правопорушення.

У тому числі у 2019 р. на розгляді апеляційних загальних судів на 6,9 % більше перебувало справ за апеляційними скаргами на постанови місцевих загальних судів про порушення митних правил – 2,2 тис. [2,1 тис.]. За результатами апеляційного перегляду скасовано і змінено 443 [424] постанови місцевих загальних судів у справах цієї категорії, або 5,8 % [6,9 %] від кількості винесених місцевими загальними судами постанов за порушення вимог МК.

²⁶ Статистичний звіт ДСА форми № 2-п «Звіт судів апеляційної інстанції щодо розгляду апеляційних скарг у справах про адміністративні правопорушення».

За апеляційними скаргами на постанови місцевих загальних судів у справах **про корупційні правопорушення** (статті 172²–172⁹⁻² КпАП) у провадженні перебувало 1,1 тис. [2,5 тис.] таких справ, що на 53,8 % менше. Із них повернуто 477 [1,6 тис.] апеляційних скарг, або 41,8 % [65,6 %] від кількості тих, що перебували на розгляді. За апеляційними скаргами розглянуто 611 [650] справ **про корупційні правопорушення**. Апеляційними загальними судами за результатами перегляду **скасовано і змінено 348 [302]** постанов місцевих загальних судів у справах зазначеної категорії, що на 15,2 % більше; проте їх частка від загальної кількості винесених місцевими загальними судами постанов у справах про корупційні правопорушення дещо зменшилась і становила 3,6 % [3,8 %]. У тому числі **скасовано 312 [276]** постанов, із них: *із закриттям провадження у справі* – 261 [226], у тому числі через відсутність події і складу адміністративного правопорушення – 120 [119]; *із прийняттям нової постанови* – 51 [50].

Станом на 31 грудня 2019 р. апеляційні загальні суди усього не розглянули 2,1 тис. апеляційних скарг на постанови місцевих загальних судів у справах про адміністративні правопорушення, або 9,1 % [16,4 %] від кількості тих, що перебували на розгляді протягом минулого року.

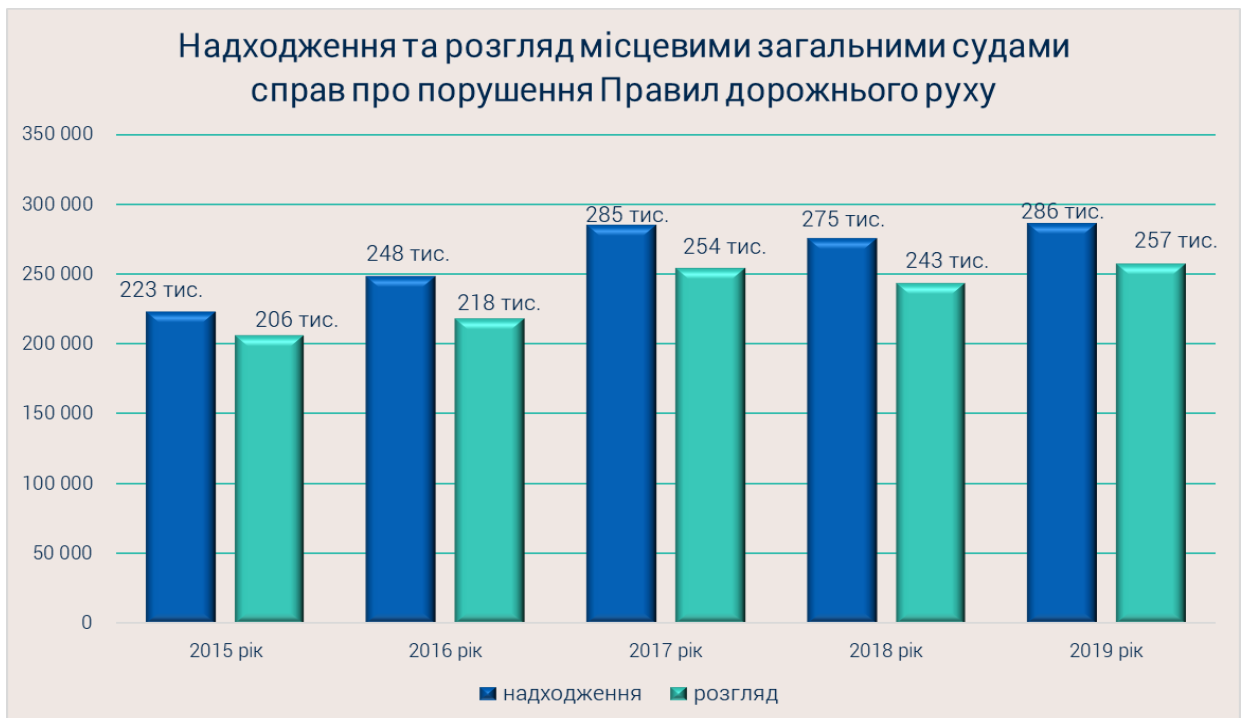
4.1. Розгляд загальними судами справ про порушення Правил дорожнього руху

Упродовж 2019 р. на розгляді місцевих загальних судів²⁷ перебувало 309 тис. [295 тис.] справ про порушення Правил дорожнього руху (далі – Правила), що на 4,7 % більше порівняно з 2018 р.; їх частка від загальної кількості справ про адміністративні правопорушення, що перебували на розгляді місцевих загальних судів, становила 37,1 % [36,9 %].

Із різних підстав місцеві загальні суди **закрили провадження** у 64,1 тис. [64,8 тис.] справ про порушення Правил, або 20,7% [22 %] від усіх справ про порушення Правил, що перебували на розгляді.

Із винесенням постанови **розглянуто 257 тис. [243 тис.]** справ про порушення Правил, що на 5,4 % більше; їх частка від тих, що перебували на розгляді, також зменшилась – 83 % [82,5 %].

²⁷ Статистичний звіт ДСА форми № 1-п «Звіт судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення».



За порушення Правил місцеві загальні суди застосували різні види стягнень до 192 тис. [179 тис.] правопорушників, або 47,3 % [47,5 %] від усіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення.

Найпоширенішим видом серед адміністративних стягнень, застосованих до осіб за порушення Правил, був **штраф**. Так, у 2019 р. оштрафовано 189 тис. [176 тис.] осіб, що на 7,2 % більше; їх частка від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил, залишилася майже на рівні попереднього року – 98,2 % [98,7 %]. Загальна сума накладеного штрафу становила 944 млн 241 тис. грн [855 млн 717 тис. грн], із яких добровільно сплачено 171 млн 540 тис. грн, або 18,2 % [19,3 %] від суми накладеного.

Позбавлення права керування транспортними засобами (як основний, так і додатковий вид адміністративного стягнення) за грубе або повторне, або за систематичне порушення порядку користування цим правом застосовано до 66 тис. [62 тис.] осіб, або 34,5 % [34,5 %] від тих осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил.

Адміністративний арешт за порушення Правил призначено 293 [302] особам, що на 3 % менше, або 0,2 % [0,2 %].

Громадські роботи місцеві загальні суди призначили 163 [156] особам, або 0,1 % [0,1 %] від кількості усіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил.

Оплатне вилучення транспортного засобу у його власника застосовано до 173 [118] осіб, що більше на 46,6 % порівняно з 2018 р.

Попередження винесено 21 [52] особі.

За порушення водієм правил керування транспортним засобом, правил користування ременями безпеки або мотошоломами (ст. 121 КпАП) накладено адміністративне стягнення на 1,7 тис. [1,4 тис.] осіб, що на 14,5 % більше; їх частка від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил, становила 0,9 % [0,8 %]; штраф накладено на 748 [580] осіб; місцеві загальні суди позбавили права керування транспортними засобами 688 [667] осіб; до 212 [217] осіб застосовано адміністративний арешт; оплатне вилучення транспортного засобу у його власника застосовано до 7 [4] осіб; громадські роботи призначено 9 [13] особам; попередження винесено 2 [6] особам.

За перевищення водіями транспортних засобів встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху (ст. 122 КпАП) накладено адміністративне стягнення на 1,1 тис. [1,1 тис.] осіб, що на 0,8 % менше; їх частка від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил, становила 0,6 % [0,6 %]. У тому числі позбавлено права керування транспортним засобом 19 [31] водіїв; штраф накладено на 1,1 тис. [1,1 тис.] осіб.

За невиконання водіями вимог про зупинку (ст. 122² КпАП) адміністративне стягнення накладено на 1,1 тис. [1,1 тис.] осіб, що на 4,6 % менше, або 0,6 % [0,7 %] від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил. Штраф накладено на 1 тис. [1,1 тис.] осіб; права керування транспортними засобами позбавлено 83 [69] особи.

Через залишення місця дорожньо-транспортної пригоди (ст. 122⁴ КпАП) адміністративне стягнення накладено на 3,6 тис. [3,3 тис.] осіб, що на 8,8 % більше, або 1,9 % [1,9 %] від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил; штраф накладено на 3,5 тис. [3,2 тис.] осіб; громадські роботи призначено 128 [87] особам; адміністративний арешт – 20 [13] особам; позбавлено права керування транспортними засобами 3 [44] особи.

За порушення особами, які керують транспортними засобами, правил руху через залізничні переїзди (ст. 123 КпАП) накладено адміністративне стягнення на 1,1 тис. [1,2 тис.] осіб, що 4,2 % менше, або 0,6 % [0,7 %] від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил. У тому числі штраф накладено на 1,1 тис. [1,1 тис.] осіб; позбавлено права керування транспортними засобами 23 [31] особи; адміністративний арешт застосовано до 2 [1] осіб; оплатне вилучення транспортного засобу у його власника застосовано до 4 [4] осіб.

За порушення Правил, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна (ст. 124 КпАП), накладено адміністративне стягнення на 108 тис. [101 тис.] осіб, що на 7,6 % більше; позбавлено права керування транспортним

засобом 1,2 тис. [1,3 тис.] осіб, або 1,1 % [1,3 %] від кількості тих, на яких накладено адміністративне стягнення саме за цей вид правопорушення; штраф накладено на 107 тис. [100 тис.] осіб; громадські роботи призначено 1 [17] особі; адміністративний арешт не застосовувався.

За керування транспортним засобом особою, яка не має відповідних документів на право керування таким транспортним засобом або не пред'явила їх для перевірки, або стосовно якої встановлено тимчасове обмеження у праві керування транспортними засобами (ст. 126 КпАП), накладено адміністративне стягнення на 1,5 тис. [480] осіб, що у 3,2 раза більше, або 0,8 % [0,3 %] від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил. У тому числі штраф накладено на 537 [356] осіб; позбавлено права керування транспортними засобами 1 тис. [113] осіб (у 8,9 раза більше); попередження винесено 4 [26] особам.

За керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції (ст. 130 КпАП), накладено адміністративне стягнення на 74 тис. [69 тис.] осіб, що на 6,7 % більше; їх частка від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення за порушення Правил, становила 38,2 % [38,6 %]. У тому числі штраф накладено на 73 тис. [69 тис.] осіб; позбавлено права керування транспортним засобом 63 тис. [59 тис.] осіб, або 86,1 % [86 %] від кількості тих, на яких накладено адміністративне стягнення саме за цей вид правопорушення. Оплатне вилучення транспортного засобу у його власника застосовано до 162 [108] осіб; адміністративний арешт – до 59 [68] осіб; громадські роботи призначено 21 [34] особам.

Станом на 31 грудня 2019 р. місцеві загальні суди не розглянули 28 тис. справ про порушення Правил, або 9,2 % [8,2 %] від кількості тих справ, що перебували на розгляді упродовж минулого року.

На розгляд **до апеляційних загальних судів**²⁸ у 2019 р. **надійшло** 14 тис. [16 тис.] справ про адміністративні правопорушення за апеляційними скаргами на постанови місцевих загальних судів у справах про порушення Правил, що на 10,6 % менше, ніж у 2018 р. Усього у провадженні **перебувало** 16 тис. [18 тис.] таких справ (на 9,8 % менше).

Зокрема на розгляд надійшло 10,2 тис. [11,4 тис.] апеляційних скарг на постанови місцевих загальних судів, винесених за результатами розгляду справ про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст. 130 КпАП; їх частка від загальної кількості апеляційних скарг у справах про порушення

²⁸ Статистичний звіт ДСА форми № 2-п «Звіт судів апеляційної інстанції щодо розгляду апеляційних скарг у справах про адміністративні правопорушення».

Правил, що надійшли до апеляційних загальних судів, становила 71,3 % [71,1 %]. Розглянуто усього 8,4 тис. [8,2 тис.] скарг; із них залишено без змін – 5,7 тис. [5,3 тис.] постанов місцевих загальних судів, скасовано – 2,5 тис. [2,7 тис.] постанов, змінено – 203 [230] постанови.

Усього упродовж 2019 р. **розглянуто** 11,6 тис. [11,5 тис.] справ про адміністративні правопорушення за апеляційними скаргами на постанови місцевих загальних судів у справах про порушення Правил, або 73,2 % [65,5 %] від кількості тих, що перебували на розгляді апеляційних загальних судів. У тому числі **скасовано і змінено** 4,2 тис. [4,4 тис.] постанов місцевих загальних судів у справах про порушення Правил, або 1,6 % [1,8 %] від кількості ухвалених місцевими загальними судами постанов за порушення цих Правил; **залишено без зміни** – 7,4 тис. [7,1 тис.] постанов, що на 5,2 % більше порівняно з попереднім роком.

Станом на 31 грудня 2019 р. апеляційні загальні суди не розглянули 1,6 тис. справ про порушення Правил, або 9,9 % [18,5 %] від кількості тих справ, що перебували на розгляді упродовж минулого року.

